

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ»

Απανθρωποποιητικές τάσεις στις διαδικτυακές ερωτικές γνωριμίες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Λορέλα Λάναϊ

Αθήνα, 2018

Τριμελής επιτροπή

Παναγιώτης Κορδούτης, Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχολογίας (Επιβλέπων)

Μαρία Σακαλάκη, Καθηγήτρια Κοινωνικής Ψυχολογίας

Αλεξάνδρα Χαντζή, Καθηγήτρια Κοινωνικής Ψυχολογίας

Copyright © Λορέλα Λάναϊ, 2018

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Ευχαριστίες

Φτάνοντας στο τέλος αυτού του μεταπτυχιακού προγράμματος θα ήθελα να ευχαριστήσω όλα εκείνα τα πρόσωπα που συνέβαλαν στην εξέλιξη και την ολοκλήρωση αυτού του ακαδημαϊκού έργου. Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επόπτρια καθηγήτριά μου, κυρία Σακαλάκη, για τον χρόνο που μου διέθετε κάθε φορά, για την καθοδήγησή της, τις παρατηρήσεις της, την υπομονή αλλά και επιμονή της όταν χανόμουν στην δυσκολία του έργου.

Επιπλέον, θέλω να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος, τον κ. Κορδούτη, την κα. Μαντόγλου, την κα. Χαντζή, για την όμορφη και εποικοδομητική συνεργασία που είχαμε όλο αυτό το διάστημα. Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να δώσω στον κύριο Καλαμάρα, ο οποίος με ιδιαίτερη υπομονή και αφοσίωση με βοηθούσε και με συμβούλευε στο κομμάτι της στατιστικής ανάλυσης.

Φυσικά δεν θα μπορούσα να παραλείψω τα αγαπημένα συγγενικά μου πρόσωπα που είναι πάντοτε παρόντα και υποστηρικτικοί σε κάθε μου απόφαση. Και τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους μου τους φίλους και γνωστούς που προθυμοποιήθηκαν να με βοηθήσουν στο κομμάτι της δειγματοληψίας και φυσικά τους ίδιους τους συμμετέχοντες που αφιέρωσαν λίγο από τον χρόνο τους στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου μου.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	3
Περίληψη.....	6
Abstract.....	7
Εισαγωγή.....	8
Απανθρωποποίηση.....	8
Αντικειμενοποίηση.....	11
Προσανατολισμός κινήτρων και απανθρωποποίηση.....	14
Αυτοπαρουσίαση και ρομαντικές σχέσεις στο διαδίκτυο.....	16
Μεθοδολογία.....	20
Δείγμα.....	20
Εργαλεία.....	21
Διαδικασία.....	23
Αποτελέσματα.....	24
Συζήτηση – Συμπεράσματα.....	29
Συζήτηση.....	29
Περιορισμοί.....	31

Μελλοντικές προτάσεις.....	32
Πηγές – βιβλιογραφία.....	33
Παράρτημα.....	37

Περίληψη

Απανθρωποποίηση είναι η τάση των ατόμων να στερούν το στοιχείο της ανθρωπινότητας στους άλλους αλλά και τον ίδιο τον εαυτό (Haslam, Loughnan, Reynolds & Wilson, 2007). Η παρούσα έρευνα εξετάζει τις τάσεις ετεροαπανθρωποποίησης και αυτοαπανθρωποποίησης στις διαδικτυακές ερωτικές γνωριμίες. Υποθέσαμε πως τα άτομα που έχουν διαμορφώσει διαδικτυακές ερωτικές γνωριμίες θα απανθρωποποιούν περισσότερο τους άλλους συγκριτικά με αυτούς που έχουν διαμορφώσει με παραδοσιακό τρόπο. Υποθέσαμε επίσης, πως οι γυναίκες θα απανθρωποποιούνται περισσότερο συγκριτικά με τους άντρες στις γνωριμίες μέσω διαδικτύου. Επιπλέον, υποθέσαμε πως τα άτομα που επιμένουν περισσότερο στα χαρακτηριστικά της εξωτερικής εμφάνισης και την σεξουαλικότητα θα έχουν μεγαλύτερες τάσεις αυτοαπανθρωποποίησης στην περίπτωση του διαδικτύου και τέλος πως τα άτομα με ελεγχόμενο προσανατολισμό κινήτρων θα έχουν επίσης μεγαλύτερες τάσεις αυτοαπανθρωποποίησης και θα επιμένουν περισσότερο στα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά. Η έρευνα διεξήχθη με ερωτηματολόγια, τα περισσότερα εκ των οποίων μοιράστηκαν δια ζώσης και τα υπόλοιπα μέσω διαδικτύου. Το δείγμα της έρευνας ήταν 219 άτομα, εκ των οποίων οι 103 (47 %) ήταν άντρες και οι 116 (53 %) γυναίκες, ηλικίας 18- 35 ετών και κάτοικοι Αθήνας. Οι αναλύσεις έδειξαν πως τα άτομα που είχαν διαμορφώσει ερωτικές γνωριμίες μέσω διαδικτύου απανθρωποποιούσαν περισσότερο τους άλλους συγκριτικά με αυτούς που είχαν διαμορφώσει με παραδοσιακό τρόπο, επιβεβαιώνοντας την υπόθεση της έρευνας, η οποία στηριζόταν στην αντικειμενοποίηση των άλλων στο διαδίκτυο και την απανθρωποποιητική φύση της τεχνολογίας. Επίσης, φάνηκε πως τα άτομα που είχαν διαμορφώσει διαδικτυακές ερωτικές γνωριμίες, είχαν μεγαλύτερες τάσεις αυτοαπανθρωποποίησης και μάλιστα επέμεναν περισσότερο στα εξωτερικά χαρακτηριστικά και την σεξουαλικότητά τους, όταν παρουσίαζαν τον εαυτό τους στους άλλους. Επιπλέον, τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα άτομα με ελεγχόμενο προσανατολισμό κινήτρων επέμεναν περισσότερο στη διάσταση που μετράει τα εξωτερικά χαρακτηριστικά και την σεξουαλικότητα, ενώ ο αυτόνομος προσανατολισμός κινήτρων φάνηκε να συσχετίζεται αρνητικά με την διάσταση της αυτοαπανθρωποποίησης.

Λέξεις-κλειδιά: απανθρωποποίηση, αυτοαπανθρωποποίηση, αντικειμενοποίηση, αυτοπαρουσίαση, προσανατολισμός κινήτρων

Dehumanizing tendencies in online romantic datings

Lorela Llanaj

Abstract

Dehumanization is the tendency of individuals to deprive the others, as well as themselves, of the element of humanness (Haslam, Loughnan, Reynolds & Wilson, 2007). The current research study examines the tendencies of dehumanization of the other and selfdehumanization in online dating. We hypothesized that individuals who have been romantically acquainted online will dehumanize more the others, compared to those who have been romantically acquainted in a traditional way. We also hypothesized that women will be more dehumanized compared to men in online dating. Moreover, we hypothesized that individuals, who insist more on the features of their physical appearance and sexuality, will have higher selfdehumanizing tendencies in the case of the online acquaintances and, lastly, that people with controlled causality orientation will also have higher dehumanizing tendencies and will insist more on their physical appearance. The research was conducted with questionnaires, most of which were distributed in person, while the rest of them was distributed online. The research sample was 219 individuals, out of which 103 (47%) were men and 116 (53%) were women, aged 18-35 years, residing in Athens, Greece. Analyses showed that individuals, who had been romantically acquainted online, dehumanized more the others, compared to those who had been romantically acquainted in a traditional way, thus confirming the research hypothesis, which relied on the objectification of the others online and the dehumanizing nature of technology. Additionally, it seemed that individuals who had been romantically acquainted online, had higher selfdehumanizing tendencies and, actually, would insist more on their physical appearance and sexuality, when presenting themselves to the others. Furthermore, the results showed that individuals with controlled causality orientation insisted more on the aspect that counts physical appearance and sexuality, whilst autonomous causality orientation seemed to negatively correlate with the aspect of dehumanization.

Keywords: dehumanization, selfdehumanization, objectification, selfpresentation, causality orientation

Εισαγωγή

Απανθρωποποίηση

Είναι κοινώς παραδεκτό πως όλοι οι άνθρωποι έχουμε ηθική αξία και όλοι οι άνθρωποι αξίζουμε ηθική μεταχείριση από τους άλλους, απλώς εξαιτίας του γεγονότος ότι είμαστε άνθρωποι. Οι φιλόσοφοι σήμερα στηρίζουν αυτή την αξία στο ότι όλοι μας μοιραζόμαστε το στοιχείο της ανθρωπινότητας και της ατομικότητας. Ενώ, ωστόσο, τα ανθρώπινα δικαιώματα διακηρύσσονται ρητά με σκοπό την καθολική κάλυψή τους και η λαϊκή γνώμη πιστεύει ότι οι ηθικοί κανόνες ισχύουν παγκοσμίως, στην πράξη κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει, αφού ορισμένοι άνθρωποι αντιμετωπίζονται ως περισσότερο άνθρωποι από κάποιους άλλους και ότι αξίζουν περισσότερο ηθική μεταχείριση. Το στοιχείο της ανθρωπινότητας δεν αποδίδεται ούτε καθολικά ούτε κατηγορηματικά, αλλά παρέχεται άνισα σε άτομα και ομάδες (Haslam, Bastian, Laham & Loughnan, 2012).

Στην σύγχρονη ιστορία δεν είναι δύσκολο να βρεθούν ενδείξεις απάνθρωπης συμπεριφοράς. Οι άνθρωποι σκοτώνονται, βασανίζονται, κακοποιούνται και πολλές φορές τα βασανιστήριά τους αγνοούνται ή ακόμα χειρότερα απολαμβάνονται από κάποιους. Η ψυχολογική βάση της σκληρότητας και της αδιαφορίας είναι πολύπλοκη, αλλά ένας πιθανός μηχανισμός είναι ότι οι απάνθρωπες ενέργειες είναι πιο εύκολο να διαπράττονται όταν τα θύματά τους θεωρούνται λιγότερο άνθρωποι. Η ιδέα ότι οι άνθρωποι μερικές φορές στερούνται του στοιχείου της ανθρωπινότητας συχνά αναφέρεται ως ‘απανθρωποποίηση’ (Haslam, Loughnan, Reynolds & Wilson, 2007).

Το να αντιλαμβανόμαστε, λοιπόν, ένα ανθρώπινο ον ως λιγότερο άνθρωπο μοιάζει με ένα τραγικό λάθος που αποσκοπεί στο να κατηγοριοποιήσει τους άλλους. Το λάθος αυτό όμως είναι ιδιαίτερα συχνό και φαίνεται να διαπράττεται επίμονα. Τα θύματα των γενοκτονιών αντιμετωπίζονται ως παράσιτα από τους θύτες. Οι σκλάβοι πάλι σαν να αξίζουν πολύ λιγότερο απ’ ότι κάποιος άλλος άνθρωπος. Τους μετανάστες τους παρομοιάζουν με παράσιτα και μολυσματικές ασθένειες. Τους Αφρικανούς παίκτες που φτάνουν στα ευρωπαϊκά γήπεδα τους υποδέχονται με ήχους που θυμίζουν τους πιθήκους. Για τους αυτόχθονες έχουν δημιουργήσει το στερεότυπο των άγριων και αγενών ανθρώπων. Οι φτωχοί χλευάζονται. Οι περαστικοί περνούν πάνω από τους άστεγους σαν να είναι αόρατοι. Οι πάσχοντες από άνοια παρουσιάζονται στα ΜΜΕ σαν ζόμπι χωρίς καμία ελπίδα. Οι πορνογράφοι από την

άλλη απεικονίζουν τις γυναίκες σαν να είναι ανόητα αντικείμενα. Οι κουρασμένοι γιατροί αντιμετωπίζουν τους ασθενείς τους σαν άψυχα κορμιά. Οι ασθενείς πάλι νιώθουν σαν να χάνουν την μοναδικότητα της ταυτότητάς τους, αφού είναι αναγκασμένοι να ενσωματωθούν σε ένα αποπροσωποποιημένο μοντέλο ιατρικής (Haslam & Loughnan, 2014).

Φαίνεται να υπάρχουν διάφορες προσεγγίσεις του εν λόγω φαινομένου. Ο Kelman (1976) υποστήριξε ότι η απανθρωποποίηση παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στις περιπτώσεις μαζικής βίας, όπως είναι οι σφαγές και οι γενοκτονίες, γιατί μειώνει τις ηθικές αναστολές του ανθρώπου για βίαιες συμπεριφορές. Ο Bar-Tal (2000) περιέγραψε την απανθρωποποίηση ως μια μορφή απονομιμοποίησης, σύμφωνα με την οποία αποδίδονται στους άλλους ακραία αρνητικά χαρακτηριστικά, με σκοπό να ενισχυθεί η υπεροχή της ενδο-ομάδας και να δικαιολογηθούν οι επιθετικές της πράξεις. Η Orotow (1990) θεωρούσε ότι η απανθρωποποίηση του άλλου είναι ένα είδος «ηθικού αποκλεισμού», μια διαδικασία κατά την οποία οι άλλοι τοποθετούνται σε ένα πλαίσιο στο οποίο οι ηθικές μας αξίες και κανόνες δεν έχουν εφαρμογή. Επιπλέον, ο Bandura (2002) παρουσίασε την απανθρωποποίηση ως μια διαδικασία κατά την οποία τα άτομα αποστασιοποιούνται από τις διάφορες ηθικές κυρώσεις ώστε να απαλλαχθούν από αισθήματα ενοχής για τις επιθετικές τους πράξεις προς τα θύματά τους. Ωστόσο, όπως αναφέρουν οι Haslam, Loughnan, Reynolds & Wilson (2007) πρόσφατες εξελίξεις στον τομέα έχουν μετακινηθεί σε μια νέα κατεύθυνση. Το βασικό μήνυμά τους είναι ότι οι λεπτές μορφές απανθρωποποίησης είναι επίσης εμφανείς στην καθημερινή κοινωνική αντίληψη, μπορούν να παρατηρηθούν εκτός των πλαισίων της ομάδας, στον τρόπο που οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους και διακρίνουν τον εαυτό τους από τους άλλους .

Με την έννοια της απανθρωποποίησης έχει ασχοληθεί συστηματικά ο Haslam, ο οποίος τονίζει την σημαντικότητα του φαινομένου και υποστηρίζει την ανάδυσή του τόσο στις διαπροσωπικές όσο και στις διομαδικές σχέσεις. Θεωρεί πως η απανθρωποποίηση δε συνεπάγεται βία ή διαπληκτισμό αλλά εμπεριέχει κοινωνιο-γνωστικές διαστάσεις (Haslam, 2006). Επιπλέον, ο συγγραφέας έχει κάνει λόγο για δύο μορφές απανθρωποποίησης, την ανιμαλιστική και την μηχανιστική. Η μειωμένη απόδοση των αποκλειστικώς ανθρώπινων χαρακτηριστικών (uniquely human, UH) στους άλλους αφορά την ανιμαλιστική απανθρωποποίηση. Σ' αυτή την περίπτωση οι άλλοι αντιμετωπίζονται σαν να υπολείπονται χαρακτηριστικών όπως είναι η

κουλτούρα, η ευγένεια, η ηθική ευαισθησία, η λογική και η ωριμότητα, γι' αυτό και θεωρούνται αγενείς, απολίτιστοι, χωρίς αυτό- έλεγχο, χαζοί, ανώριμοι ή και υποανάπτυκτοι. Αυτή η μορφή απανθρωποποίησης συνοδεύεται συνήθως από αισθήματα περιφρόνησης και αηδίας και χαρακτηρίζεται από την τάση να ερμηνεύουμε τις συμπεριφορές των άλλων ως συμπεριφορές που οδηγούνται από τις παρορμήσεις, τις διαθέσεις και τα ένστικτά τους. Εφόσον σ' αυτή την περίπτωση οι άλλοι γίνονται αντιληπτοί σαν να υπολείπονται των χαρακτηριστικών που διαχωρίζουν τους ανθρώπους από τα ζώα, έμμεσα ή άμεσα γίνονται αντιληπτοί και παρομοιάζονται με ζώα (Haslam, 2006).

Η άλλη μορφή απανθρωποποίησης αφορά τη μειωμένη απόδοση της ανθρώπινης φύσης (human nature, HN) στους άλλους και ονομάζεται μηχανιστική απανθρωποποίηση. Σε αυτή την περίπτωση οι άλλοι θεωρείται ότι υπολείπονται χαρακτηριστικών όπως είναι η ζεστασιά, τα συναισθήματα, η ανοιχτότητα και η προσωπική πρωτοβουλία. Αφού στερούνται συναισθημάτων και ζεστασιάς αντιμετωπίζονται ως εσωστρεφείς και ψυχροί. Επιπλέον, αφού στερούνται γνωστικής ανοιχτότητας (π.χ. περιέργεια και ευελιξία) γίνονται αντιληπτοί ως άκαμπτα άτομα και τέλος η άρνηση της προσωπικής τους πρωτοβουλίας τους παρουσιάζει σαν άτομα παθητικά, χωρίς προσωπική βούληση. Αυτή η μορφή απανθρωποποίησης αντιμετωπίζει τους ανθρώπους ως αντικείμενα ή μηχανές και μάλιστα δίνει έμφαση στα πιο επιφανειακά χαρακτηριστικά των άλλων εφόσον έχουν απαρνηθεί τα πιο ουσιαστικά ανθρώπινα χαρακτηριστικά τους (Haslam, 2006).

Σύμφωνα με τους Bastian, Jetten, Chen, Radke, Harding, & Fasoli (2013) όταν τα άτομα συμπεριφέρονται στους εταίρους με τρόπο ο οποίος γίνεται αντιληπτός ως μη ηθικός, αυτό επηρεάζει τον τρόπο που οι ίδιοι αντιλαμβάνονται το στοιχείο της ανθρώπινης φύσης τους. Ένα παράδειγμα μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση του συγκεκριμένου μηχανισμού. Η λέξη "Ubuntu" που προέρχεται από την Bantu γλώσσα της νοτίου Αφρικής κυριολεκτικά σημαίνει "υπάρχω επειδή υπάρχουμε". Η λέξη αυτή δίνει έμφαση στο γεγονός ότι δεν μπορούμε να υπάρχουμε ανεξάρτητοι από τις σχέσεις μας με τους άλλους ανθρώπους. Όχι απλά έχουμε ανάγκη τους άλλους, αλλά έχουμε ανάγκη επιπλέον να νιώθουμε ότι οι άλλοι είναι άνθρωποι, οπότε είμαστε κι εμείς άνθρωποι. Επιπλέον, η λέξη "Ubuntu" υπογραμμίζει ότι μια επίπτωση του να βλάπτουμε και να συμπεριφερόμαστε στους άλλους χωρίς σεβασμό είναι ότι μειώνεται το ανθρώπινο στοιχείο της φύσης μας. Από αυτή την οπτική οι

απάνθρωπες συμπεριφορές δεν αντανakλούν απλά τον τρόπο που τα θύματα γίνονται αντιληπτά αλλά και την ποιότητα εκείνων που δρουν εναντίον τους. Δρώντας, λοιπόν, εναντίον κάποιου μπορεί επίσης να επηρεάσει τον τρόπο που το άτομο αντιλαμβάνεται τον εαυτό του. Σύμφωνα με τους ίδιους ερευνητές οι εμπειρικές μελέτες δείχνουν ότι τα άτομα αντιλαμβάνονται τους εαυτούς τους ως λιγότερο ανθρώπους όταν εμπλέκονται στον κοινωνικό αποκλεισμό των άλλων. Αυτή η τάση αυτοαπανθρωποποίησης φαίνεται να οδηγεί τα άτομα σε φιλοκοινωνικές συμπεριφορές και συμπεριφορές αυτό- θυσίας. Τα ευρήματα αυτά επιβεβαιώνουν προηγούμενες παρατηρήσεις που υποστηρίζουν ότι τα άτομα που αυτό-απανθρωποποιούνται προσπαθούν να επανακαθορίσουν το ηθικό τους κύρος και να επανασυνδεθούν με τους άλλους μέσα από προκοινωνικές συμπεριφορές. Επιπλέον, η έρευνα των Sakalaki, Richardson, & Fousiani (2016) έδειξε ότι τα ατομικά χαρακτηριστικά παίζουν εξίσου ρόλο στην αυτοαπανθρωποποίηση, καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι τόσο οι Μακιαβελιστές όσο και οι οπορτουνιστές είχαν την τάση να αποδίδουν στον εαυτό λιγότερα ανθρώπινα χαρακτηριστικά και περισσότερο μηχανιστικά χαρακτηριστικά. Δεν είναι μόνο οι θύτες που εκδηλώνουν τάσεις αυτοαπανθρωποποίησης αλλά και τα ίδια τα θύματα. Όπως φαίνεται στην έρευνα των Bastian & Haslam (2010), τα άτομα αισθάνονται λιγότερο άνθρωποι όταν αποκλείονται και απανθρωποποιούνται από τους άλλους, υποδεικνύοντας την σημαντική επίδραση της κοινωνικής αποσύνδεσης από τους άλλους.

Αντικειμενοποίηση

Η έννοια της απανθρωποποίησης συχνά έχει συνδεθεί με την έννοια της αντικειμενοποίησης. Στην κριτική της ανασκόπηση για την απανθρωποποίηση των γυναικών η Susan Sherwin (2014) ορίζει την αντικειμενοποίηση των φύλων ως ένα σύνολο συμπεριφορών το οποίο συμπεριλαμβάνει την αδικαιολόγητη απόδοση προσωπικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών σε ένα άτομο εξαιτίας του βιολογικού του φύλου. Στις πατριαρχικές κουλτούρες ο σεξισμός είναι προκατάληψη κατά των γυναικών. Η αντικειμενοποίηση στις κοινωνίες αυτές αντανakλά την ευρέως διαδεδομένη άποψη ότι οι γυναίκες είναι, ή θα έπρεπε να είναι, κατά κύριο λόγο διαθέσιμες στις σεξουαλικές επιθυμίες των αντρών. Τα στερεότυπα που αφορούν τα φύλα είναι επομένως σεξουαλικά στερεότυπα που στοχεύουν στις γυναίκες και μάλιστα δημιουργούν πολλές προσδοκίες για την σεξουαλική υποταγή των γυναικών στους άντρες. Είναι φυσικό τέτοιες αντιλήψεις να επηρεάζουν τον τρόπο που οι

γυναίκες βλέπουν τους εαυτούς τους. Έτσι, οι γυναίκες που συμμορφώνονται με την κυρίαρχη αυτή σεξουαλική ιδεολογία ενισχύουν τα στερεότυπα αυτά και ταυτόχρονα περιορίζουν την ελευθερία των άλλων γυναικών που προσπαθούν να απαλλαχτούν από τέτοιου είδους στερεότυπα (Sherwin, 2014).

Σύμφωνα με τους Gervais, Bernard, Klein, & Allen (2013), λοιπόν, η παρομοίωση ενός ανθρώπου με ένα αντικείμενο αντιπροσωπεύει την έννοια της αντικειμενοποίησης, ενώ η αντιμετώπιση κάποιου ως μη (εντελώς) ανθρώπου δηλώνει την έννοια της απανθρωποποίησης. Η αντικειμενοποίηση έχει θεωρηθεί ως η εστίαση στην εξωτερική εμφάνιση, στο σώμα, στα σεξουαλικά μέρη του σώματος ή την σεξουαλικότητα των γυναικών (Calogero 2013; Goldenberg 2013; Moradi 2013) όπως ανφέρεται στο Gervais et al., 2013). Ομοίως, η απανθρωποποίηση έχει γίνει αντιληπτή ως ο τρόπος που αντιλαμβανόμαστε και αντιμετωπίζουμε τους άλλους στις διαπροσωπικές σχέσεις, ιδίως στο πλαίσιο των φυλετικών και εθνικών εξωομάδων, όπου κάποιος θεωρείται λιγότερο άνθρωπος μέσα από την άρνηση των δευτερευόντων συναισθημάτων του (Gervais, Bernard, Klein, & Allen, 2013). Ωστόσο, σύμφωνα με τον ίδιο συγγραφέα πιο πρόσφατες εκτιμήσεις στις έννοιες της αντικειμενοποίησης και της απανθρωποποίησης έχουν ενσωματώσει αυτές τις κλασικές απόψεις σε νέες θεωρητικές θέσεις και τρέχοντα εμπειρικά ευρήματα, τα οποία υποστηρίζουν πολύ ευρύτερες και διαφοροποιημένες έννοιες αυτών των φαινομένων. Για παράδειγμα, οι Haslam, Loughnan, Reynolds & Wilson (2007) υποστηρίζουν ότι η αντικειμενοποίηση και η απανθρωποποίηση λαμβάνουν χώρα έξω από το πλαίσιο των διαφυλικών και φυλετικών/εθνοτικών σχέσεων αντίστοιχα.

Έρευνες στο παρελθόν φαίνεται να έχουν κάνει λόγο για αντικειμενοποίηση του άλλου μέσα στους διαδικτυακούς χώρους. Τα ερευνητικά ευρήματα υποστηρίζουν πως αντικειμενοποιούμε τους άλλους σε αυτές τις σελίδες διότι αξιολογούμε το άτομο βασιζόμενοι στην εξωτερική του εμφάνιση (ελκυστικότητα) (Cikara, Eberhardt & Fiske, 2013). Σύμφωνα με τους Heflick, Goldenberg, Cooper, & Puvia (2011) η έννοια της ανθρωπότητας έχει συνδεθεί με τις έννοιες της διαπροσωπικής ζεστασιάς, της ηθικής και της ικανότητας του ατόμου να κάνει κάτι με επιτυχία (αποτελεσματικότητα). Η έρευνα αυτή βασιζόμενη στην θεωρία της αντικειμενοποίησης υποθέτει ότι η εστίαση στην εμφάνιση μιας γυναίκας αλλά όχι ενός άντρα, οδηγεί σε συμπεριφορές αντικειμενοποίησης και επιπροσθέτως στη μείωση της αντίληψης των παραπάνω χαρακτηριστικών. Μέσα από τις τρεις

έρευνες οι γυναίκες αλλά όχι οι άντρες έγιναν αντιληπτές ως λιγότερο αποτελεσματικές και λιγότερο ζεστές και ηθικές, όταν ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να εστιάσουν στο σώμα τους. Η έρευνα αυτή δείχνει πως συγκεκριμένη ομάδα ατόμων (γυναίκες) γίνονται αντιληπτές ως λιγότερο άνθρωποι κάτω από συνθήκες εστίασης στην εμφάνισή τους. Η μελέτη των Vaes, Paladino, & Ruvinia (2011) υποστηρίζει ότι οι γυναίκες οι οποίες αντικειμενοποιούνται σεξουαλικά αυξάνουν την τάση στους άντρες να τις απανθρωποποιούν, δείχνοντας με αυτόν τον τρόπο ότι η σεξουαλική επιθυμία προκαλεί ταυτόχρονα αντιλήψεις αντικειμενοποίησης και απανθρωποποίησης στους άντρες απέναντι στις γυναίκες. Επιπλέον, οι Bernard, Gervais, Allen, Campromizzi, & Klein (2012) βρήκαν ότι οι γυναίκες αντικειμενοποιούνται τόσο από τους άντρες όσο και από τις γυναίκες, κάτι που υποδηλώνει ότι οι πολιτισμικές πεποιθήσεις υιοθετούνται και από τα δύο φύλα. Όσον αφορά τον τρόπο ερμηνείας αυτού του φαινομένου η Susan Sherwin (2014) στην κριτική της ανασκόπηση επισημαίνει ότι η αντικειμενοποίηση των φύλων είναι κομμάτι ενός βαθιά ριζωμένου κοινωνικού συστήματος και όχι τόσο μια έλλειψη ηθικής διαπαιδαγώγησης των ανθρώπων, χωρίς ωστόσο να υποτιμά την αξία της εμφύσησης ηθικών αξιών.

Η έννοια της αντικειμενοποίησης είναι άμεσα συνδεδεμένη με την έννοια της αυτοαντικειμενοποίησης. Σύμφωνα με τους Fredrickson & Roberts (1997) η αυτοαντικειμενοποίηση περιγράφεται ως η εσωτερίκευση των αντιλήψεων που διαθέτουν οι άλλοι για το σώμα κάποιου. Μάλιστα, οι γυναίκες και τα κορίτσια είναι πιο πιθανό να ενστερνίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό τα κυρίαρχα πρότυπα ομορφιάς που προωθούνται από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας. Η έρευνα των De Vries & Peter (2013) προκειμένου να καλύψει το ερευνητικό κενό για το ζήτημα της ενασχόλησης με τα μέσα δικτύωσης και την σχέση με την αντικειμενοποίηση του εαυτού, μελέτησε την συσχέτιση μεταξύ της έκθεσης του εαυτού στους άλλους μέσα από ένα διαδικτυακό προφίλ και την τάση του ατόμου να αυτοαντικειμενοποιείται. Η ερευνητική αυτή υπόθεση επαληθεύθηκε, αφού οι συγγραφείς βρήκαν πως οι νεαρές γυναίκες που εξέθεταν τον εαυτό τους στους άλλους μέσω διαδικτύου αύξαναν τις τάσεις τους για αντικειμενοποίηση του εαυτού. Η συγκεκριμένη έρευνα προσπάθησε να δείξει ότι όχι μόνο η πρόσληψη μηνυμάτων με περιεχόμενο που έχει αντικειμενοποιηθεί οδηγεί σε αντικειμενοποίηση του εαυτού, αλλά και η δημιουργία του μπορεί να οδηγήσει σε αυτοαντικειμενοποίηση, τουλάχιστον όταν το περιεχόμενο

αυτού είναι προσωπικό και ορατό από τους άλλους. Μάλιστα τα ευρήματα αυτής της έρευνας ενισχύει η έρευνα των Vandenbosch & Eggermont (2015) οι οποίοι μελέτησαν την επίδραση της χρήσης των μέσων δικτύωσης στην αντίληψη του εαυτού. Η έρευνα αυτή έδειξε ότι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης προέβλεπε για τα κορίτσια την αύξηση της τάσης τους για αντικειμενοποίηση του εαυτού.

Η απανθρωποποιητική αυτή φύση της τεχνολογίας περιγράφεται λεπτομερώς στο βιβλίο των Montagu & Matson (1983, σελ. 25). Οι συγγραφείς στο έργο τους εκφράζουν την ανησυχία τους για την παθολογία της μηχανοποίησης, η οποία προειδοποιεί για την εμφάνιση μιας νέας κοινωνικής προσωπικότητας που είναι ένας συνδυασμός ανθρώπου και μηχανής. Όπως περιγράφουν οι συγγραφείς αυτό που προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία είναι η εμφάνιση μιας προσαρμοστικής και υποχωρητικής προσωπικότητας, όπου τα ζητήματα της προσωπικής ελευθερίας, της ανεξάρτητης σκέψης και της προσωπικής πρωτοβουλίας τίθενται υπό αμφισβήτηση. Οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι η ανάπτυξη της τεχνολογίας ελλοχεύει κινδύνους όπως είναι ο αποπροσανατολισμός στις ανθρώπινες ικανότητες της ενεργής επιλογής, της ανθεκτικότητας και ανταποκριτικότητας, καθώς και της ατομικότητας του εαυτού, αυτό που χαρακτηριστικά ονομάζουν “σύνδρομο της απανθρωποποίησης” (dehumanize syndrome). Στο εν λόγω βιβλίο γίνεται λόγος για ένα είδος καρκίνου του μυαλού, ο οποίος είναι προϊόν μιας προηγμένης βιομηχανικής κοινωνίας και έχει επιδράσει στο να αντικατασταθεί η ατομική συνείδηση του κάθε ανθρώπου με μια προγραμματισμένη συνείδηση που αντανακλά μόνο την ανάγκη να καταγράφουμε τους βαθμούς ευχαρίστησης και ικανοποίησης.

Προσανατολισμός κινήτρων και απανθρωποποίηση

Η απανθρωποποίηση φαίνεται να συσχετίζεται άμεσα με τον προσανατολισμό κινήτρων, και πιο συγκεκριμένα με τον ελεγχόμενο προσανατολισμό κινήτρων, όπως έχουν δείξει οι έρευνες. Οι Deci & Ryan (1985) στο άρθρο τους για τον προσανατολισμό κινήτρων και τον τρόπο που καθορίζει την προσωπικότητα του ατόμου, περιγράφουν λεπτομερώς τα τρία είδη κινήτρων. Αρχικά, ο αυτόνομος προσανατολισμός κινήτρων σημαίνει μια σειρά αποφάσεων, η οποία ρυθμίζει τη συμπεριφορά του ατόμου. Όταν κάποιος έχει αυτόνομο προσανατολισμό κινήτρων, αναζητά ευκαιρίες και επιλογές και μάλιστα μπορεί να χαρακτηριστεί ως ένα άτομο με τάσεις για εσωτερική απόδοση αιτιών. Επιπλέον, τα

άτομα που έχουν ισχυρό αυτόνομο προσανατολισμό κινήτρων τείνουν να επιλέγουν επαγγέλματα που τους επιτρέπουν να λαμβάνουν πρωτοβουλίες, που προωθούν την αυτονομία και τους παρακινούν να δρουν με βάση τα προσωπικά τους οφέλη και στόχους και όχι λόγω κάποιων περιορισμών ή κάποιου ελέγχου. Τα άτομα με τέτοιου είδους προσανατολισμό, λοιπόν, είναι πιθανότερο να κινητοποιούνται από εσωτερικούς παράγοντες και να αυτό- καθορίζονται σε σχέση με κάποιες εξωτερικές ανταμοιβές. Ως εκ τούτου δεν ελέγχονται ιδιαίτερα από εξωγενείς ανταμοιβές αλλά περισσότερο τις αντιλαμβάνονται ως μια επιβεβαίωση των ικανοτήτων και των προσπαθειών τους.

Ο ελεγχόμενος προσανατολισμός κινήτρων από την άλλη συμπεριλαμβάνει εκείνες τις συμπεριφορές οι οποίες είτε είναι ελεγχόμενες από το περιβάλλον είτε από τον ίδιο τον εαυτό. Άτομα με ελεγχόμενο προσανατολισμό κινήτρων αναζητούν, επιλέγουν ή ερμηνεύουν τις καταστάσεις ως ελεγχόμενες. Τα άτομα που έχουν ισχυρό ελεγχόμενο προσανατολισμό κινήτρων τείνουν να κάνουν πράγματα επειδή θεωρούν ότι ‘‘πρέπει’’ να τα κάνουν, και μάλιστα τείνουν να βασίζονται σε καταστάσεις όπως οι καταληκτικές ημερομηνίες και οι επιτηρήσεις για να κινητοποιήσουν τον εαυτό τους. Οι ανταμοιβές από το περιβάλλον διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη συμπεριφορά των ατόμων με τέτοιου είδους προσανατολισμό. Επιπλέον, παράγοντες όπως η χρηματική αμοιβή και το κοινωνικό status φαίνεται να επηρεάζουν σημαντικά την επιλογή του επαγγέλματός τους, όπως και άλλες αποφάσεις που αφορούν τη ζωή τους. Ο ελεγχόμενος προσανατολισμός κινήτρων συνήθως οδηγεί τα άτομα να συμμορφώνονται με τους πραγματικούς ή φαντασιακούς ελεγκτικούς παράγοντες, οι οποίοι μπορεί να πάρουν τη μορφή απειλών, κινήτρων ή προσδοκιών. Σε ορισμένες περιπτώσεις βέβαια μπορεί να οδηγήσει σε επανάσταση εναντίον αυτών των ελεγκτικών παραγόντων, οδηγώντας τα άτομα να πράξουν το αντίθετο από αυτό που τους ζητείται. Ωστόσο, είτε σε περιπτώσεις συμμόρφωσης είτε απαξίωσης αυτών των ελεγκτικών παραγόντων, η συμπεριφορά είναι αποτέλεσμα ελέγχου και όχι επιλογής γιατί και η συμμόρφωση και η απαξίωση διακρίνονται από τα στοιχεία της πίεσης και της σύγκρουσης (Deci & Ryan, 1985).

Ο απρόσωπος προσανατολισμός κινήτρων συμπεριλαμβάνει εκείνα τα άτομα που πιστεύουν ότι τα γεγονότα και η συμπεριφορά τους απέναντι στα γεγονότα είναι εκτός του ελέγχου τους. Τείνουν να πιστεύουν ότι δεν είναι ικανοί να ρυθμίζουν τη συμπεριφορά τους με τέτοιον τρόπο που να επιφέρει επιθυμητά αποτελέσματα. Τα

άτομα με ισχυρό απρόσωπο προσανατολισμό βλέπουν τους εαυτούς τους ως ανίκανους και αναποτελεσματικούς να διαχειριστούν ορισμένες καταστάσεις και μάλιστα θεωρούν ότι τα αποτελέσματα αυτών είναι ανεξάρτητα από τη συμπεριφορά τους. Αυτή η διάχυτη αίσθηση αναποτελεσματικότητας περιγράφεται ως απρόσωπος προσανατολισμός διότι θεωρεί ότι η συμπεριφορά κινητοποιείται και ρυθμίζεται από κάποιες απρόσωπες δυνάμεις και όχι από τις ίδιες τις πρωτοβουλίες του ατόμου. Ο απρόσωπος προσανατολισμός κινήτρων συχνά συνδέεται με καταθλιπτικά συναισθήματα για την τωρινή κατάσταση του ατόμου και πολύ άγχος για τις νέες καταστάσεις (Deci & Ryan, 1985).

Η έρευνα των Moller & Deci (2009) επιβεβαιώνει και επεκτείνει τα ερευνητικά ευρήματα που δείχνουν συσχέτιση μεταξύ του διαπροσωπικού ελέγχου και της τάσης του ατόμου να φέρεται βίαια στις διαπροσωπικές του σχέσεις, καθώς και τη σχέση μεταξύ του διαπροσωπικού ελέγχου και την τάση του ατόμου να συμπεριφέρεται απανθρωποποιητικά. Τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας, λοιπόν, έδειξαν ότι το να ελέγχεται κάποιος στις διαπροσωπικές του σχέσεις, αυτό συσχετίζεται θετικά με βίαιες συμπεριφορές αλλά και μηχανιστική απανθρωποποίηση στις διαπροσωπικές σχέσεις, ενώ το να αισθάνεται κάποιος πιο αυτόνομος συσχετίζεται αρνητικά με αυτές τις δύο συμπεριφορές. Επιπλέον, η έρευνα των Deci & Ryan (2008), η οποία βασίστηκε σε διάφορες προηγούμενες έρευνες που έχουν μελετήσει τα ενδογενή κίνητρα, βρήκε ότι υπάρχει ένα σύνολο ψυχολογικών αναγκών που αφορά όλους τους ανθρώπους και πρέπει να ικανοποιηθεί για να νιώθει το άτομο περισσότερο αποτελεσματικό και ψυχολογικά υγιές. Τα ευρήματα της έρευνας επιβεβαίωσαν ότι η ικανοποίηση αναγκών όπως η αυτονομία, η ικανότητα να πράττει κάποιος κάτι με επιτυχία (αποτελεσματικότητα) αλλά και η ικανότητα του σχετίζεσθαι προβλέπουν την ψυχολογική ευμάρεια του ατόμου σε όλες τις κουλτούρες, είτε σε συλλογικές κοινωνίες με παραδοσιακό αξιακό σύστημα είτε σε ατομικιστικές. Βάσει των ερευνητών, αν και κάποιοι έχουν υποστηρίξει ότι η ανάγκη για αυτονομία είναι σημαντική μόνο στις ατομικιστικές κουλτούρες και δεν σχετίζεται ουσιωδώς με τις κollectιβιστικές κοινωνίες, κάτι τέτοιο φαίνεται να μην συμβαίνει.

Αυτοπαρουσίαση και ρομαντικές σχέσεις στο διαδίκτυο

Παρ' όλο τον απανθρωποποιητικό χαρακτήρα της τεχνολογίας και τα ευρήματα που υποστηρίζουν την αντικειμενοποίηση του εαυτού και των άλλων στα

μέσα δικτύωσης, υπάρχουν έρευνες που υποστηρίζουν την δημιουργία και την ύπαρξη ρομαντικών σχέσεων στο διαδίκτυο, κάτι που συναντάται ιδιαίτερα τις τελευταίες δεκαετίες. Όπως αναφέρουν οι Fox & Warber (2013) οι διαδικτυακοί χώροι πλέον διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στις ρομαντικές σχέσεις και φαίνεται πως είναι πολύ πιθανό να επηρεάζουν τον τρόπο που οι χρήστες ξεκινούν και κλιμακώνουν τις ρομαντικές τους αναζητήσεις. Ένα τυπικό μοτίβο ρομαντικών σχέσεων πριν από μια δεκαετία ήταν να συναντήσουμε κάποιον, να πάρουμε τον αριθμό του τηλεφώνου του και στη συνέχεια να τον καλέσουμε για να κανονίσουμε ραντεβού. Πλέον το διαδίκτυο έχει ανατρέψει αυτόν τον παραδοσιακό τρόπο, δίνοντας την ευκαιρία στα άτομα να αναζητήσουν τους ρομαντικούς άλλους στα μέσα δικτύωσης.

Ένα βασικό ερώτημα που γεννάται σε αυτού του είδους τις γνωριμίες είναι το πώς ένα άτομο παρουσιάζει τον εαυτό του στο διαδίκτυο προκειμένου να είναι αρεστός από τους άλλους. Σύμφωνα με την Illuz, (2007) η πράξη της ανάρτησης του προφίλ δίνει τη δυνατότητα στο διαδίκτυο, όπως και σε άλλες ψυχολογικές πολιτισμικές μορφές όπως οι τηλεοπτικές εκπομπές και οι ομάδες βοήθειας, να μετατρέψουν τον ιδιωτικό εαυτό σε μια δημόσια περφόρμανς. Πιο συγκεκριμένα η συγγραφέας υποστηρίζει ότι το διαδίκτυο θέτει τον ιδιωτικό εαυτό ορατό και δημοσίως διαθέσιμο σε ένα αφηρημένο και ανώνυμο κοινό, το οποίο, παρόλα αυτά, δεν είναι δημόσιο αλλά ένα σύνολο ιδιωτικών εαυτών. Στο διαδίκτυο, ο ιδιωτικός ψυχολογικός εαυτός γίνεται μια δημόσια περφόρμανς. Όπως και στην ψυχολογική πειθώ, το διαδίκτυο συντελεί στην κειμενοποίηση της υποκειμενικότητας, δηλαδή σε έναν τρόπο αυτό-αντίληψης στον οποίον ο εαυτός εξωτερικεύεται και αντικειμενοποιείται μέσω οπτικών μέσων απεικόνισης και της γλώσσας. Όπως έχουν πει οι Leary & Kowalski (1990) όλοι οι άνθρωποι προσπαθούν να διαχειριστούν τις εντυπώσεις που θα δώσουν στους άλλους ανθρώπους και αυτό ονομάζεται *αυτο παρουσίαση*. Είναι η διαδικασία με την οποία οι άνθρωποι πείθουν τους άλλους ότι οι ίδιοι είναι αυτό το συγκεκριμένο άτομο ή ότι διαθέτουν αυτά τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά». Πιο ειδικά, η αυτό-παρουσίαση είναι ένα είδος διαχείρισης των εντυπώσεων, είναι η διαχείριση των εντυπώσεων των άλλων, ενός ατόμου, μιας κοινωνικής ομάδας ή ενός οργανισμού.

Η έρευνα του Vries (2014) έδειξε ότι η συχνή χρήση των μέσων δικτύωσης αυξάνει την τάση των ατόμων να επενδύουν περισσότερο στην εξωτερική τους

εμφάνιση. Τα κορίτσια σε σύγκριση με τα αγόρια δήλωσαν συχνότερη χρήση των μέσων δικτύωσης και μεγαλύτερα επίπεδα επένδυσης στην εξωτερική τους εμφάνιση. Η έρευνα αυτή τονίζει την κοινωνική πίεση για μια ελκυστική εξωτερική εμφάνιση που βιώνεται ακόμα και στο διαδίκτυο, αφού οι παραδοσιακές αλληλεπιδράσεις έχουν διερευνηθεί στο παρελθόν. Η έρευνα των Chappetta & Barth (2016) επαληθεύει την σημασία της εξωτερικής εμφάνισης που τονίζεται στην παραπάνω έρευνα υποστηρίζοντας τον ιδιαίτερο ρόλο της φυσικής ομορφιάς στην αρχική προσέλκυση. Η πρώτη υπόθεση αυτής της έρευνας υποστηρίζει ότι τόσο οι άντρες όσο και οι γυναίκες φαίνεται να προτιμούν τα πιο ελκυστικά προφίλ συγκριτικά με ένα μέσο προφίλ.

Αν και υπάρχουν άφθονα ερευνητικά ευρήματα για τις ρομαντικές σχέσεις γενικότερα, όσον αφορά εκείνες που διαμορφώνονται μέσω διαδικτύου υπάρχουν ακόμη πολλά που πρέπει να διερευνηθούν (Anderson & Emmers-Sommer, 2006). Λαμβάνοντας υπόψη την δημιουργία ολοένα και περισσότερων διαδικτυακών ερωτικών γνωριμιών και σχέσεων, στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας ήταν να δώσει πληροφορίες για τις ρομαντικές γνωριμίες που διαμορφώνονται μέσω διαδικτύου. Αρχικός στόχος της έρευνας ήταν να μελετήσει την ύπαρξη ή μη τάσεων απανθρωποποίησης στις ερωτικές γνωριμίες που διαμορφώνονταν διαδικτυακά. Στην παρούσα διπλωματική εργασία δεν θα εξετάσουμε τις δύο μορφές απανθρωποποίησης ξεχωριστά, αλλά θα μελετήσουμε την έννοια της απανθρωποποίησης γενικότερα. Εν συνεχεία θέλαμε να μελετήσουμε εάν το φύλο επηρεάζει τις απανθρωποποιητικές συμπεριφορές και συγκεκριμένα θέλαμε να δούμε εάν οι γυναίκες απανθρωποποιούνται περισσότερο από τους άντρες, όταν οι γνωριμίες διαμεσολαβούνταν από το διαδίκτυο. Ένας επιπλέον στόχος της έρευνας ήταν να εξετάσει την επίδραση της έμφασης στα εξωτερικά χαρακτηριστικά και την σεξουαλικότητα στην διάσταση της αυτοαπανθρωποποίησης, όταν τα άτομα θα εξέθεταν τον εαυτό τους στο διαδίκτυο αναζητώντας ερωτικό σύντροφο. Τέλος, θέλαμε να δούμε εάν ο ελεγχόμενος προσανατολισμός κινήτρων συσχετιζόταν με την τάση των ατόμων να αυτοαπανθρωποποιούνται και να επιμένουν περισσότερο στα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά και την σεξουαλικότητα, όταν παρουσίαζαν τον εαυτό τους στους άλλους μέσω διαδικτύου. Οι υποθέσεις που προέκυψαν είναι οι εξής παρακάτω:

Υπόθεση 1: Λαμβάνοντας υπόψη την απανθρωποποιητική φύση του διαδικτύου και τα ερευνητικά ευρήματα για αντικειμενοποίηση του άλλου στο διαδίκτυο, υποθέτουμε ότι τα άτομα που διαμορφώνουν ερωτικές γνωριμίες μέσω διαδικτύου θα απανθρωποποιούν περισσότερο τους άλλους ανιμαλιστικά ή μηχανιστικά σε σύγκριση με τα άτομα που διαμορφώνουν ερωτικές γνωριμίες εκτός διαδικτύου (παραδοσιακού τύπου).

Υπόθεση 2: Σύμφωνα με τα ευρήματα των Σβόλη και Σακαλάκη (2015) και τα δύο φύλα απανθρωποποιούν περισσότερο τις γυναίκες. Εξετάζοντας μόνο το ένα φύλο ως προς το άλλο, θέλουμε να δούμε αν επιβεβαιώνεται αυτή η τάση απανθρωποποίησης των γυναικών (ανιμαλιστική ή μηχανιστική), όταν οι γνωριμίες διαμεσολαβούνται από το διαδίκτυο.

Υπόθεση 3: Η έρευνα των Gray, Knobe, Sheskin, Bloom, & Barrett (2011) βρήκε ότι η έμφαση στο σώμα του άλλου οδηγεί τα άτομα να αντιλαμβάνονται τους άλλους ως άτομα με μειωμένη τάση για προσωπική πρωτοβουλία και αυξημένη τάση για εμπειρία, άρα τους απανθρωποποιούν. Εμείς υποθέτουμε ότι τα άτομα που επιμένουν περισσότερο στα χαρακτηριστικά της εξωτερικής εμφάνισης και την σεξουαλικότητά τους θα έχουν μεγαλύτερη τάση αυτοαπανθρωποποίησης, είτε ανιμαλιστικής είτε μηχανιστικής, όταν παρουσιάζουν τον εαυτό τους στο διαδίκτυο αναζητώντας ερωτικό σύντροφο.

Υπόθεση 4: Δεδομένου ότι τα άτομα που έχουν χαρακτηριστικά φτωχά σε ανθρωπινότητα έχειδειχθεί ότι απανθρωποποιούν περισσότερο τον εαυτό τους (Sakalaki, Richardson, & Fousiani, 2016), θεωρούμε ότι τα άτομα με ελεγχόμενο προσανατολισμό, δηλαδή τα άτομα που έχουν χαρακτηριστικά λιγότερο αυτόνομα, θα απανθρωποποιούν περισσότερο τον εαυτό τους (εφόσον η προσωπική προαίρεση και η αυτονομία θεωρούνται βασικά ανθρώπινα χαρακτηριστικά) και θα επιμένουν περισσότερο στα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά συγκριτικά με τα άτομα με αυτόνομο προσανατολισμό κινήτρων ή τα άτομα με έλλειψη κινήτρων.

Μέθοδος

Δείγμα

Το αρχικό δείγμα των συμμετεχόντων ήταν N=225 άτομα, τα οποία ζουν στην Αθήνα, ηλικίας 18- 35 ετών. Στη συνέχεια αφαιρέθηκαν 6 άκυρα ερωτηματολόγια. Το τελικό δείγμα της έρευνας ήταν N=219 άτομα, εκ των οποίων οι 103 (47 %) ήταν άντρες και οι 116 (53 %) γυναίκες. Η ομάδα- στόχος αποτελούνταν από N=112 άτομα, όπου οι 50 ήταν άντρες και οι 62 γυναίκες, ενώ η ομάδα ελέγχου αποτελούνταν από N=107 άτομα, εκ των οποίων οι 53 ήταν άντρες και οι 54 γυναίκες. Όσον αφορά την ηλικία των συμμετεχόντων κυμαινόταν από 18 – 35 και η πρώτη ηλικιακή ομάδα αφορούσε τις ηλικίες 18- 25, ενώ η δεύτερη 26- 35. Μεγαλύτερη συγκέντρωση παρατηρήθηκε στην δεύτερη ηλικιακή ομάδα με ποσοστό 64,4 % (N=141). Αναφορικά με το μορφωτικό τους επίπεδο, το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος ανήκε στην τελευταία ομάδα, δηλαδή στους αποφοίτους Τ.Ε.Ι./ Α.Ε.Ι./ Ι.Ε.Κ. (73,5 %, N=161), έπειτα ακολουθούσαν οι απόφοιτοι Λυκείου με ποσοστό 24,7 % (N=54) και τέλος οι απόφοιτοι Γυμνασίου και Δημοτικού με ποσοστό 0,9 % (N=2) αντίστοιχα. Το τελευταίο δημογραφικό χαρακτηριστικό που εξετάστηκε ήταν το μηνιαίο οικογενειακό τους εισόδημα, το οποίο κυμαινόταν από 500 ευρώ έως άνω των 3.000 ευρώ. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες (42,5 %, N= 93) δήλωσαν πως το μηνιαίο οικογενειακό τους εισόδημα είναι «501 – 1.000 ευρώ», ένα άλλο σημαντικό ποσοστό του δείγματος (26,9 %, N=59) δήλωσε μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα «1.001 – 2.000 ευρώ» και τέλος το 18,3 % (N= 40) του δείγματος δήλωσε «έως 500 ευρώ».

Η υπό μελέτη ομάδα απάντησε σε τρεις επιπλέον ερωτήσεις που αφορούσαν τη χρήση του διαδικτύου. Στην πρώτη ερώτηση που εξέταζε τις ώρες που οι συμμετέχοντες αφιέρωναν στο διαδίκτυο εβδομαδιαίως, το 45,5 % (N=51) του δείγματος ανέφερε πως αφιερώνει πάνω από 16 ώρες την εβδομάδα, το 31,3 % (N=35) δήλωσε πως αφιερώνει 11 – 15 ώρες την εβδομάδα, το 12,5 % (N= 14) ανέφερε πως αφιερώνει 6 - 10 ώρες και τέλος το 10,7 % (N=12) δήλωσε τις λιγότερες ώρες, 1- 5 ώρες την εβδομάδα. Όσον αφορά στη δεύτερη ερώτηση, δηλαδή το ποσοστό των ερωτικών συντρόφων που έχουν γνωρίσει μέσω διαδικτύου το 42 % (N=47) απάντησε πως έχουν γνωρίσει έναν ερωτικό σύντροφο μέσω διαδικτύου, το 38,4 % (N=43) δήλωσε πως έχουν γνωρίσει 2 – 5 ερωτικούς συντρόφους με αυτόν τον τρόπο και το μικρότερο ποσοστό (N=22) απάντησε πως έχουν γνωρίσει

διαδικτυακά παραπάνω από 5 συντρόφους. Τέλος, όσον αφορά την κατοχή ή μη διαδικτυακού λογαριασμού που χρησιμοποιείται αποκλειστικά για την γνωριμία ερωτικών συντρόφων, το μεγαλύτερο ποσοστό (75,9 %, N=85) δήλωσε «όχι» στην ερώτηση αυτή, ενώ το υπόλοιπο 24,1 % (N=27) απάντησε καταφατικά.

Εργαλεία

Για την μέτρηση της απανθρωποποίησης και αυτοαπανθρωποποίησης χρησιμοποιήσαμε την κλίμακα της απανθρωποποίησης και αυτοαπανθρωποποίησης των Bastian & Haslam, (2011) (Human Nature & Human Uniqueness Scale) αντίστοιχα. Πρόκειται για 8 προτάσεις που μετρούνται σε μια 9βάθμια κλίμακα τύπου Likert όπου το 1 ισοδυναμεί με καθόλου και το 9 με πάρα πολύ (π.χ. Είναι ανοιχτόμυαλος και μπορεί να σκεφτεί καθαρά τα πράγματα ή αισθάνομαι σα να είμαι ανοιχτόμυαλος και να μπορώ να σκεφτώ καθαρά τα πράγματα αντίστοιχα). Στην έρευνα αυτή το α του Cronbach για την κλίμακα της απανθρωποποίησης ήταν αρκετά ικανοποιητικό ,831 και για την κλίμακα της αυτό- απανθρωποποίησης ήταν επίσης ικανοποιητικό ,826. Για την μέτρηση της απανθρωποποίησης και αυτοαπανθρωποποίησης χρησιμοποιήσαμε επιπλέον την κλίμακα των Sakalaki & Richardson, (Sakalaki, Richardson & Fousiani, 2017) (Dehumanization Scale). Πρόκειται για οκτώ δίπολα χαρακτηριστικών που μετρούνται σε μια 7βάθμια κλίμακα τύπου Likert όπου ο βαθμός 1 πλησιάζει π.χ. στο «ψυχρός» και ο βαθμός 7 στη «ζεστασιά». Για την έρευνα αυτή το α του Cronbach στην μέτρηση της απανθρωποποίησης ήταν ,843 ενώ στην αυτοαπανθρωποποίηση ήταν ,887. Και στις δύο περιπτώσεις το α του Cronbach της κλίμακας αυτής ήταν αρκετά ικανοποιητικό.

Για να εξετάσουμε τους τρόπους αυτό- παρουσίας, δηλαδή τα θέματα που επικαλούνται συχνότερα οι συμμετέχοντες όταν παρουσιάζουν τον εαυτό τους στις διαδικτυακές και μη ερωτικές τους γνωριμίες, τους χορηγήσαμε ένα ερωτηματολόγιο 14 ερωτήσεων που αφορά θέματα όπως η εξωτερική εμφάνιση και σεξουαλικότητα (αθλητικές δραστηριότητες, εξωτερική εμφάνιση, θηλυκότητα ή αρρενωπότητα, ερωτικές επιθυμίες), η κοινωνική καταγωγή (επαγγελματική πορεία, η κοινωνική καταγωγή και τα χαρακτηριστικά της οικογένειας, εισόδημα, τα γούστα και οι προτιμήσεις σε ότι αφορά καταναλωτικά προϊόντα), η καλλιέργεια (σπουδές, πολιτικές πεποιθήσεις, τα γούστα και οι προτιμήσεις σε ότι αφορά πολιτιστικά προϊόντα) και η προσωπικότητα (τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, η ευφυΐα,

οι διάφορες ικανότητες). Για να εξετάσουμε την 3^η και 4^η υπόθεση της έρευνάς μας χρησιμοποιήσαμε την υποκλίμακα της εξωτερικής εμφάνισης και σεξουαλικότητας της γενικής κλίμακας που μελετάει την αυτοπαρουσίαση στις ερωτικές γνωριμίες, την οποία δημιουργήσαμε εμείς οι ίδιες. Το α του Cronbach της εν λόγω υποκλίμακας στην παρούσα έρευνα ήταν ,696.

Για να δούμε αν απανθρωποποιούν περισσότερο ή λιγότερο τον εαυτό τους ανάλογα με το είδος των κινήτρων τους, χρησιμοποιήσαμε την κλίμακα των Deci&Ryan (1985), The General Causality Orientations Scale (GCOS). Πρόκειται για 17 υποθετικές καταστάσεις που μετρούνται σε μια 7βάθμια κλίμακα τύπου Likert, όπου το 1 ισοδυναμεί με καθόλου πιθανό και το 7 με πάρα πολύ πιθανό. Κάθε ερώτηση περιγράφει ένα γεγονός και έχει τρεις πιθανές απαντήσεις και η κάθε απάντηση αντιπροσωπεύει ένα είδος προσανατολισμού κινήτρων (απρόσωπος, αυτόνομος ή ελεγχόμενος προσανατολισμός κινήτρων). Π.χ. «Σας έχει προσφερθεί μια νέα θέση σε μια εταιρία όπου είχατε εργαστεί για κάποια περίοδο. Το πρώτο πράγμα που πιθανώς να σας απασχολήσει είναι: α) Τι θα γίνει αν δε μπορέσω να ανταπεξέλθω στα καινούρια μου καθήκοντα; β) Θα κάνω περισσότερα πράγματα μέσα απ' αυτή τη θέση; γ) Αναρωτιέμαι εάν η νέα μου εργασία θα είναι ενδιαφέρουσα». Στην περίπτωση αυτή η πρώτη απάντηση μετράει τον απρόσωπο προσανατολισμό κινήτρων, η δεύτερη τον ελεγχόμενο και η τελευταία τον αυτόνομο. Όσον αφορά την δεδομένη κλίμακα για την παρούσα έρευνα το α του Cronbach για τον ελεγχόμενο προσανατολισμό ήταν ,684, για τον απρόσωπο προσανατολισμό κινήτρων ήταν ,822 και τέλος για τον αυτόνομο προσανατολισμό κινήτρων ήταν ,796.

Τέλος, όλοι οι συμμετέχοντες συμπλήρωναν τα δημογραφικά τους χαρακτηριστικά, δηλαδή το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο και το μηνιαίο οικογενειακό τους εισόδημα. Οι συμμετέχοντες στην ομάδα-στόχος έπρεπε να συμπληρώσουν τρεις επιπλέον ερωτήσεις, οι οποίες δίνονταν πριν από τα δημογραφικά στοιχεία. Οι ερωτήσεις αφορούσαν τις ώρες που αφιέρωναν στο διαδίκτυο εβδομαδιαίως, το ποσοστό των ερωτικών συντρόφων που είχαν γνωρίσει μέσω διαδικτύου και τέλος εάν διέθεταν κάποιον διαδικτυακό λογαριασμό τον οποίον χρησιμοποιούσαν αποκλειστικά για να γνωρίζουν ερωτικούς συντρόφους.

Διαδικασία

Οι συμμετέχοντες προσεγγίστηκαν στον χώρο κατοικίας ή εργασίας τους, στο πανεπιστήμιο ή σε χώρους αναψυχής (π.χ. καφετέριες). Το δείγμα συλλέχθηκε με τη μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας αλλά και της δειγματοληψίας χιονοστιβάδας, δηλαδή ο ένας γνωστός με παρέπεμπε σε κάποιον άλλον γνωστό του επειδή γνώριζε ότι μοιράζονταν αυτά τα κοινά χαρακτηριστικά που προϋπέθετε η έρευνα. Επιπλέον, το $\frac{1}{4}$ περίπου του συνολικού δείγματος, δηλαδή το $\frac{1}{2}$ του δείγματος της ομάδας-στόχος συμπλήρωσε το ερωτηματολόγιο που αφορούσε τις ερωτικές γνωριμίες μέσω διαδικτύου σε ηλεκτρονική μορφή, το οποίο είχα αναρτήσει εγώ στον λογαριασμό μου στο Facebook. Αρχικό μου μέλημα ήταν να διασφαλίσω εάν τα άτομα πληρούσαν τις προϋποθέσεις της έρευνας. Στο ερωτηματολόγιο που μοιράστηκε διαζώσης οι προϋποθέσεις επαληθεύονταν με κάποιες προφορικές ερωτήσεις (π.χ. η ηλικία). Όσον αφορά το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο το σημείο αυτό διασφαλίστηκε με ένα εισαγωγικό κείμενο που ξεκαθάριζε τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς της έρευνας. Ακολουθώντας τον κώδικα δεοντολογίας που αφορά την έρευνα τους εξήγησα ότι πρόκειται για μια επιστημονική έρευνα με στόχο την εκπόνηση της μεταπτυχιακής μου εργασίας και τους έδωσα κάποιες οδηγίες για την σωστή συμπλήρωση του εργαλείου. Τους ζητήθηκε επίσης να απαντήσουν αυθόρμητα, ατομικά και με ειλικρίνεια και φυσικά τονίστηκε το γεγονός ότι οι απαντήσεις τους σε όλες τις ερωτήσεις θα είναι ανώνυμες, εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς της έρευνας. Επιπροσθέτως, ενημέρωσα όλους τους συμμετέχοντες πως έχουν τη δυνατότητα να αποχωρήσουν ανά πάσα στιγμή από την έρευνα, και αν τυχόν υπάρχουν ερωτήσεις που δεν επιθυμούν να απαντήσουν αυτό είναι αποδεκτό. Σε όλους τους συμμετέχοντες δόθηκαν τα στοιχεία επικοινωνίας της ερευνήτριας (e-mail), ώστε να έρθουν σε επικοινωνία, για οτιδήποτε προκύψει ακόμα και μετά το πέρας της διαδικασίας. Ακόμη, όλοι οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν πως αν οι ίδιοι το επιθυμούν μπορούν να λάβουν τα αποτελέσματα της έρευνας αφού αυτή ολοκληρωθεί. Όσον αφορά το ερωτηματολόγιο που αφορούσε τις διαζώσης γνωριμίες (ομάδα ελέγχου) η δομή που ακολουθήθηκε ήταν η εξής: οι δύο κλίμακες απανθρωποποίησης, έπειτα οι δύο κλίμακες αυτοαπανθρωποποίησης, στη συνέχεια το ερωτηματολόγιο αυτοπαρουσίασης και τέλος τα δημογραφικά στοιχεία. Αναφορικά με το ερωτηματολόγιο που αφορούσε τις γνωριμίες μέσω διαδικτύου (ομάδα-στόχος) η δομή ήταν η ίδια, συν του ότι προστέθηκε η κλίμακα των Deci&Ryan (1985) The

General Causality Orientations Scale (GCOS) για τα κίνητρα μετά τις κλίμακες της αυτοαπανθρωποποίησης και οι τρεις ερωτήσεις που αφορούσαν το διαδίκτυο πριν από τα δημογραφικά στοιχεία. Ο χρόνος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων (αυτά που μοιράστηκαν δια ζώσης) κυμαινόταν από 10 έως 20 λεπτά, ανάλογα με το είδος του ερωτηματολογίου που συμπλήρωναν και φυσικά τα ατομικά χαρακτηριστικά του κάθε συμμετέχοντα.

Αποτελέσματα

Η εσωτερική εγκυρότητα των εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα υπολογίστηκε με βάση το δείκτη α (Cronbach, 1951) και για να ελεγχθούν οι υποθέσεις της έρευνας πραγματοποιήθηκαν t- test για ανεξάρτητα δείγματα και συσχέτιση μεταξύ μεταβλητών (correlation).

Απανθρωποποίηση

Ελέγχθηκε με t- test (ανεξάρτητα δείγματα) αν οι δύο ομάδες (τα άτομα που έχουν διαμορφώσει ερωτικές γνωριμίες μέσω διαδικτύου και τα άτομα που έχουν διαμορφώσει ερωτικές γνωριμίες με παραδοσιακό τρόπο) διαφοροποιήθηκαν ως προς τη διάσταση της απανθρωποποίησης, χρησιμοποιώντας τις δύο κλίμακες της απανθρωποποίησης, των Bastian & Haslam (2011) και των Sakalaki & Richardson (Sakalaki, Richardson & Fousiani, 2017).

Όσον αφορά την κλίμακα απανθρωποποίησης των Bastian & Haslam (2011), τα άτομα που έχουν διαμορφώσει διαδικτυακές ερωτικές γνωριμίες ($M.O=4,55$ και $T.A=1,52$) φάνηκε να διαθέτουν στατιστικά σημαντικά υψηλότερο σκορ απανθρωποποίησης των άλλων σε σύγκριση με τα άτομα που έχουν διαμορφώσει με παραδοσιακό τρόπο ($M.O=3,29$ και $T.A=1,14$) [$t(205,47)=-6,93, p<0,000$]. Ο έλεγχος του Levene ($F=7,74$ $p=0,006$), κατέδειξε ανισότητα των Διακυμάνσεων, ως εκ τούτου οι βαθμοί ελευθερίας προσαρμόστηκαν από 217 σε 205,5.

Επίσης, όσον αφορά την κλίμακα απανθρωποποίησης των Sakalaki & Richardson (Sakalaki, Richardson & Fousiani, 2017), η ομάδα- στόχος (αυτοί που έχουν διαμορφώσει ερωτικές γνωριμίες μέσω διαδικτύου) ($M.O=5,76$ και $T.A=1,21$) φάνηκε να διαθέτει εξίσου στατιστικά σημαντικά υψηλότερο σκορ απανθρωποποίησης των άλλων σε σύγκριση με την ομάδα ελέγχου (αυτοί που έχουν διαμορφώσει ερωτικές γνωριμίες με παραδοσιακό τρόπο) ($M.O=5,08$ και $T.A=0,91$) [$t(205,67)=-4,69, p<0,000$]. Ο έλεγχος του Levene ($F=7,38$ $p=0,007$), κατέδειξε ανισότητα των Διακυμάνσεων, ως εκ τούτου οι βαθμοί ελευθερίας προσαρμόστηκαν από 217 σε 205,7.

Φύλο και απανθρωποποίηση

Στη συνέχεια ελέγχθηκε με t- test για ανεξάρτητα δείγματα, αν οι δύο ομάδες (άντρες και γυναίκες) διαφοροποιήθηκαν ως προς τη διάσταση της απανθρωποποίησης όταν οι γνωριμίες διαμεσολαβούνταν από το διαδίκτυο,

χρησιμοποιώντας τις δύο κλίμακες της απανθρωποποίησης, των Bastian & Haslam (2011) και των Sakalaki & Richardson (Sakalaki, Richardson & Fousiani, 2017).

Αρχικά, όσον αφορά την κλίμακα απανθρωποποίησης των Bastian & Haslam (2011), τα δύο φύλα δεν διαφοροποιήθηκαν μεταξύ τους ως προς τη διάσταση της απανθρωποποίησης [$t(110)=-0,32, p>0,05$]. Επίσης, όσον αφορά την κλίμακα απανθρωποποίησης των Sakalaki & Richardson (Sakalaki, Richardson & Fousiani, 2017) τα δύο φύλα εξίσου δεν διαφοροποιήθηκαν μεταξύ τους ως προς τη διάσταση της απανθρωποποίησης [$t(110)=0,19, p>0,05$].

Αυτοαπανθρωποποίηση και αυτοπαρουσίαση

Στη συνέχεια ελέγχθηκε με t- test (ανεξάρτητα δείγματα) αν οι δύο ομάδες (τα άτομα που διαμορφώνουν ερωτικές γνωριμίες μέσω διαδικτύου και τα άτομα που διαμορφώνουν ερωτικές γνωριμίες με παραδοσιακό τρόπο) διαφοροποιήθηκαν ως προς τη διάσταση που μετράει την εξωτερική εμφάνιση και σεξουαλικότητα, χρησιμοποιώντας την υποκλίμακα της εξωτερικής εμφάνισης και σεξουαλικότητας της γενικής κλίμακας που μελετάει την αυτοπαρουσίαση στις ερωτικές γνωριμίες και ως προς τη διάσταση της αυτοαπανθρωποποίησης, χρησιμοποιώντας τις δύο κλίμακες των Bastian & Haslam (2011) και των Sakalaki & Richardson (Sakalaki, Richardson & Fousiani, 2017). Όσον αφορά την υποκλίμακα της εξωτερικής εμφάνισης και σεξουαλικότητας, για να δούμε ποιοί επιμένουν περισσότερο στα χαρακτηριστικά της εξωτερικής τους εμφάνισης και την σεξουαλικότητα και ποιοί δεν επιμένουν στα χαρακτηριστικά της εξωτερικής τους εμφάνισης και την σεξουαλικότητα, υποθέσαμε πως τα άτομα που σκοράρουν έως τον βαθμό «3» θα ανήκουν στην δεύτερη ομάδα, δηλαδή δεν επιμένουν στην διάσταση αυτή, ενώ τα άτομα που σκοράρουν από «4» και πάνω θα ανήκουν στην πρώτη ομάδα, δηλαδή θα επιμένουν στη διάσταση αυτή.

Φάνηκε πως η ομάδα- στόχος ($M.O=3,81$ και $T.A=1,38$) διαθέτει στατιστικά σημαντικά υψηλότερο σκορ ως προς τη διάσταση που μετράει την εξωτερική εμφάνιση και σεξουαλικότητα, σε σύγκριση με την ομάδα ελέγχου ($M.O=3,12$ και $T.A=1,32$) [$t(217)=-3, 77p<0,000$]. Επιπλέον, όσον αφορά την κλίμακα αυτό-απανθρωποποίησης των Bastian & Haslam (2011), η ομάδα- στόχος ($M.O=3,76$ και $T.A=1,54$) φάνηκε να διαθέτει στατιστικά σημαντικά υψηλότερο σκορ αυτοαπανθρωποποίησης σε σύγκριση με την ομάδα ελέγχου ($M.O=3,12$ και

$T.A=1,11$) [$t(200,53)=-3,48, p<0,001$]. Ο έλεγχος του Levene ($F=5,33$ $p=0,022$), κατέδειξε ανισότητα των Διακυμάνσεων, ως εκ τούτου οι βαθμοί ελευθερίας προσαρμόστηκαν από 216 σε 200,53. Επιπροσθέτως, αναφορικά με την κλίμακα αυτοαπανθρωποποίησης των Sakalaki & Richardson (Sakalaki, Richardson & Fousiani, 2017), η ομάδα- στόχος ($M.O=5,33$ και $T.A=1,35$) φάνηκε να διαθέτει εξίσου στατιστικά σημαντικά υψηλότερο σκορ αυτοαπανθρωποποίησης σε σύγκριση με την ομάδα ελέγχου ($M.O=4,81$ και $T.A=1,14$) [$t(216)=-3,06, p<0,003$].

Έπειτα ελέγχθηκε με t- test για ανεξάρτητα δείγματα αν οι δύο ομάδες (τα άτομα που επιμένουν περισσότερο στα χαρακτηριστικά της εξωτερικής τους εμφάνισης και την σεξουαλικότητα και τα άτομα που δεν επιμένουν στα χαρακτηριστικά της εξωτερικής τους εμφάνισης και την σεξουαλικότητα) διαφοροποιήθηκαν ως προς τη διάσταση της αυτοαπανθρωποποίησης χρησιμοποιώντας τις δύο κλίμακες των Bastian & Haslam (2011) και των Sakalaki & Richardson (Sakalaki, Richardson & Fousiani, 2017).

Όσον αφορά την κλίμακα αυτοαπανθρωποποίησης των Bastian & Haslam (2011), οι δύο ομάδες δεν διαφοροποιήθηκαν μεταξύ τους ως προς την διάσταση της αυτοαπανθρωποποίησης [$t(109)= -1,59, p>0,05$]. Ωστόσο, όταν η μέτρηση έγινε με την κλίμακα αυτοαπανθρωποποίησης των Sakalaki & Richardson (Sakalaki, Richardson & Fousiani, 2017), τα άτομα που δεν επιμένουν στα χαρακτηριστικά της εξωτερικής τους εμφάνισης και την σεξουαλικότητα ($M.O=44,76$ και $T.A=11,14$) φάνηκε να διαθέτουν στατιστικά σημαντικά υψηλότερο σκορ ως προς την διάσταση που μετράει την αυτοαπανθρωποποίηση σε σύγκριση με τα άτομα που επιμένουν περισσότερο στα χαρακτηριστικά της εξωτερικής τους εμφάνισης και την σεξουαλικότητα ($M.O=40,42$ και $T.A=10,03$), κάτι που έρχεται σε αντίθεση με την υπόθεση της έρευνας.

Αυτοαπανθρωποποίηση, αυτοπαρουσίαση και προσανατολισμός κινήτρων

Τέλος, ελέγχθηκε η συσχέτιση μεταξύ του προσανατολισμού κινήτρων και της διάστασης που μετράει την εξωτερική εμφάνιση και σεξουαλικότητα, καθώς και η συσχέτιση μεταξύ του προσανατολισμού κινήτρων και της

αυτοαπανθρωποποίησης. Φάνηκε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση μεταξύ του ελεγχόμενου προσανατολισμού κινήτρων και της διάστασης που μετράει την εξωτερική εμφάνιση και σεξουαλικότητα $[(r_{112})=0,29, p<0,01]$. Επίσης, φάνηκε να υπάρχει στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση μεταξύ της έλλειψης κινήτρων και της διάστασης που μετράει την εξωτερική εμφάνιση και σεξουαλικότητα $[(r_{112})=0,29, p<0,01]$. Τέλος, τα αποτελέσματα έδειξαν πως δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ του αυτόνομου προσανατολισμού κινήτρων και της διάστασης που μετράει την εξωτερική εμφάνιση και σεξουαλικότητα $[(r_{112})=-0,13, p>0,05]$.

Αναφορικά με την κλίμακα αυτοαπανθρωποποίησης των Bastian & Haslam (2011), τα αποτελέσματα έδειξαν πως υπάρχει στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση μεταξύ του αυτόνομου προσανατολισμού κινήτρων και της διάστασης που μετράει την αυτοαπανθρωποποίηση $[(r_{112})=-0,16, p<0,05]$ και στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση μεταξύ της έλλειψης κινήτρων και της διάστασης που μετράει την αυτοαπανθρωποποίηση $[(r_{112})=0,30, p<0,01]$. Φάνηκε να μην υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ του ελεγχόμενου προσανατολισμού κινήτρων και της αυτοαπανθρωποποίησης $[(r_{112})=-0,01, p>0,05]$.

Τέλος, όταν η συσχέτιση μεταξύ του προσανατολισμού κινήτρων και της διάστασης που μετράει την αυτοαπανθρωποποίηση μετρήθηκε με την κλίμακα αυτοαπανθρωποποίησης των Sakalaki & Richardson (Sakalaki, Richardson & Fousiani, 2017), φάνηκε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική αρνητική συσχέτιση μεταξύ του αυτόνομου προσανατολισμού κινήτρων και της διάστασης που μετράει την αυτοαπανθρωποποίηση $[(r_{112})=-0,24, p<0,05]$. Ωστόσο, δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική συσχέτιση μεταξύ του ελεγχόμενου προσανατολισμού κινήτρων και της διάστασης που μετράει την αυτοαπανθρωποποίηση $[(r_{112})=-0,17, p>0,05]$, καθώς και της έλλειψης κινήτρων και της αυτοαπανθρωποποίησης $[(r_{112})=0,02, p>0,05]$.

Συζήτηση – Συμπεράσματα

Οι διάφορες μεταβολές στην κοινωνία και κατ' επέκταση στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων γεννούν την ανάγκη για την ερμηνεία και κατανόησή τους. Η παρούσα έρευνα προσφέρει πληροφορίες για τις ερωτικές γνωριμίες που διαμορφώνονται μέσω διαδικτύου. Βασικό μας μέλημα ήταν να εξετάσουμε την ύπαρξη ή μη τάσεων ετεροαπανθρωποποίησης και αυτοαπανθρωποποίησης όταν οι γνωριμίες διαμορφώνονταν μέσω διαδικτύου. Επιπλέον, μελετήσαμε την επίδραση κάποιων παραγόντων, όπως του φύλου, του τρόπου αυτοπαρουσίασης στις ερωτικές γνωριμίες και του προσανατολισμού κινήτρων στη διάσταση της απανθρωποποίησης και αυτοαπανθρωποποίησης.

Αρχικά μελετήσαμε τις διαφορές μεταξύ των ατόμων που διαμορφώνουν ερωτικές γνωριμίες μέσω διαδικτύου και εκείνων που διαμορφώνουν εκτός διαδικτύου (παραδοσιακού τύπου) ως προς την διάσταση της απανθρωποποίησης. Η υπόθεση αυτή επαληθεύθηκε, αφού η πρώτη ομάδα έδειξε μεγαλύτερες τάσεις ετεροαπανθρωποποίησης συγκριτικά με την δεύτερη. Το εύρημα αυτό επιβεβαιώνει την απανθρωποποιητική φύση της τεχνολογίας που περιγράφουν οι Montagu & Matson (1983, σελ. 25) στο βιβλίο τους για την απανθρωποποίηση του ανθρώπου και τα ερευνητικά ευρήματα που υποστηρίζουν πως τα άτομα αντικειμενοποιούν τους άλλους στο διαδίκτυο εξαιτίας του ότι εστιάζουν στην εξωτερική τους εμφάνιση (Cikara, Eberhardt & Fiske, 2013). Το εύρημα αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, γιατί ενώ από τη μία αυξάνονται όλο και περισσότερο οι ερωτικές γνωριμίες μέσω διαδικτύου (Abramova, Baumann, Krasnova, & Buxmann, 2016), από την άλλη η ποιότητα των γνωριμιών αυτών φαίνεται να διαφοροποιείται σε σχέση με τις γνωριμίες που διαμορφώνονται με παραδοσιακό τρόπο. Τα στερεότυπα που διατηρούν τα άτομα στην ελληνική κοινωνία απέναντι σε αυτού του είδους τις γνωριμίες πιθανόν να επηρεάζουν τον τρόπο που αντιλαμβάνονται τους εταίρους κατά τη διαμόρφωση των γνωριμιών. Επίσης, το εύρημα αυτό γεννά ερωτήματα, όπως παραδείγματος χάριν πώς τα άτομα αυτά συμπεριφέρονται στην εκτός διαδικτύου ζωή τους, γιατί επιλέγουν αυτόν τον τρόπο γνωριμίας ή ακόμη τα άτομα που επιλέγουν τέτοιες γνωριμίες περιορίζονται αποκλειστικά στην διαμόρφωση τέτοιου είδους γνωριμιών ή είναι ένας συμπληρωματικός τρόπος να αποκτήσουν κοινωνικές επαφές;

Στη συνέχεια η υπόθεση για το ότι οι γυναίκες θα απανθρωποποιούνται περισσότερο συγκριτικά με τους άντρες όταν οι γνωριμίες θα διαμεσολαβούνται από το διαδίκτυο δεν επιβεβαιώθηκε. Το φύλο στις διαδικτυακές ερωτικές γνωριμίες δεν ήταν στατιστικώς σημαντικό, κάτι που σημαίνει ότι τόσο οι άντρες όσο και οι γυναίκες συμπεριφέρονται το ίδιο απανθρωποποιητικά ως προς το άλλο φύλο, όταν οι γνωριμίες διαμορφώνονται διαδικτυακά. Η υπόθεση αυτή στηρίχτηκε στα ευρήματα των Σβόλη και Σακαλάκη (2015), τα οποία υποστηρίζουν ότι και τα δύο φύλα απανθρωποποιούν περισσότερο τις γυναίκες, ωστόσο εμείς δεν παρατηρήσαμε και τα δύο φύλα αλλά μόνο το ένα φύλο ως προς το άλλο. Πιθανόν αυτό να συμβαίνει επειδή και τα δύο φύλα υιοθετούν συγκεκριμένα στερεότυπα που αφορούν τις διαδικτυακές ερωτικές γνωριμίες, όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

Επιπλέον, όσον αφορά την διάσταση της αυτοαπανθρωποποίησης, όταν συγκρίναμε τις δύο ομάδες, δηλαδή εκείνους που έχουν διαμορφώσει ερωτικές γνωριμίες μέσω διαδικτύου και εκείνους που έχουν διαμορφώσει με παραδοσιακό τρόπο, βρήκαμε πως η πρώτη ομάδα έδειξε μεγαλύτερες τάσεις αυτοαπανθρωποποίησης και επέμενε περισσότερο στα χαρακτηριστικά της εμφάνισης και την σεξουαλικότητα. Πιθανόν αυτό να οφείλεται στη διαμεσολάβηση του διαδικτύου. Το εύρημα αυτό συνάδει εν μέρει με τα ευρήματα των Vries & Peter (2013) οι οποίοι βρήκαν πως οι νεαρές γυναίκες που εξέθεταν τον εαυτό τους στους άλλους μέσω διαδικτύου αύξαναν τις τάσεις τους για αυτοαντικειμενοποίηση. Στην παρούσα έρευνα τόσο οι άντρες όσο οι γυναίκες συμπεριφέρονταν αυτοαπανθρωποποιητικά όταν οι γνωριμίες διαμεσολαβούνταν από το διαδίκτυο.

Στη συνέχεια εξετάζοντας ξανά την διάσταση της αυτοαπανθρωποποίησης, υποθέσαμε πως τα άτομα που θα επιμένουν περισσότερο στα χαρακτηριστικά της εξωτερικής τους εμφάνισης και την σεξουαλικότητα, όταν θα παρουσιάζουν τον εαυτό τους μέσω διαδικτύου στους εταίρους, θα έχουν μεγαλύτερη τάση αυτοαπανθρωποποίησης. Η υπόθεση αυτή φαίνεται να διαψεύδει τα ευρήματα των Grey et al. (2011) που υποστηρίζουν πως η έμφαση στην εξωτερική εμφάνιση οδηγεί σε απανθρωποποιητικές συμπεριφορές, και μάλιστα στην παρούσα έρευνα φάνηκε πως τα άτομα που επέμεναν περισσότερο στα εξωτερικά χαρακτηριστικά και την σεξουαλικότητά τους είχαν μικρότερες τάσεις αυτοαπανθρωποποίησης συγκριτικά με τα άτομα που δεν εμμέναν τόσο στα χαρακτηριστικά αυτά.

Επιπλέον, η υπόθεση ότι τα άτομα με ελεγχόμενο προσανατολισμό κινήτρων θα επιμένουν περισσότερο στα χαρακτηριστικά της εξωτερικής εμφάνισης και την σεξουαλικότητα και θα επιδεικνύουν μεγαλύτερες τάσεις αυτοαπανθρωποποίησης συγκριτικά με τα άτομα με αυτόνομο προσανατολισμό και εκείνα με έλλειψη κινήτρων, επιβεβαιώθηκε. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι τα άτομα με ελεγχόμενο προσανατολισμό κινήτρων επέμεναν περισσότερο στη διάσταση που μετράει τα εξωτερικά χαρακτηριστικά και την σεξουαλικότητα. Το συγκεκριμένο εύρημα θα μπορούσε να στηριχτεί στην έρευνα των Sakalaki, Richardson, & Fousiani (2016) που βρήκε ότι τα άτομα που έχουν χαρακτηριστικά φτωχά σε ανθρωπινότητα (π.χ. αυτονομία και ηθική) τείνουν να συμπεριφέρονται περισσότερο αυτοαπανθρωποποιητικά. Τέλος, όσον αφορά τον τύπο προσανατολισμού κινήτρων και την αυτοαπανθρωποποίηση, βρήκαμε ότι ο αυτόνομος προσανατολισμός κινήτρων συσχετίζεται αρνητικά με την διάσταση της αυτοαπανθρωποποίησης και αυτό φαίνεται να συνάδει με τα ευρήματα των Moller & Deci (2009) που υποστηρίζουν ότι το να αισθάνεται κανείς ότι ελέγχεται, αυτό συσχετίζεται θετικά τόσο με βίαιες συμπεριφορές όσο και με μηχανιστική απανθρωποποίηση στις διαπροσωπικές σχέσεις.

Περιορισμοί της έρευνας

Σε αυτό το σημείο είναι θεμιτό να αναφέρω κάποιους περιορισμούς που έχει η έρευνα αυτή. Αρχικά η εν λόγω έρευνα πραγματοποιήθηκε στον ελληνικό πληθυσμό και συγκεκριμένα στην πόλη της Αθήνας, που σημαίνει ότι το δείγμα μοιράζεται κάποια κοινά δημογραφικά χαρακτηριστικά και προέρχεται από ένα συγκεκριμένο κοινωνικό- πολιτιστικό πλαίσιο. Το γεγονός αυτό δυσκολεύει τη δυνατότητα γενίκευσης των ευρημάτων στον γενικό πληθυσμό. Επίσης, όσον αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, το εύρος ηλικίας των συμμετεχόντων κυμαινόταν από 18 – 35 ετών για λόγους ευκολότερης πρόσβασης στο δείγμα. Ο περιορισμός αυτός μας δίνει εικόνα για την φύση των ερωτικών γνωριμιών που διαμορφώνονται διαδικτυακά μόνο στις νέες ηλικίες.

Όσον αφορά την μεθοδολογία της έρευνας, οι συμμετέχοντες καλούνταν να αξιολογήσουν τους ερωτικούς συντρόφους που είχαν γνωρίσει μέσω διαδικτύου ή με παραδοσιακό τρόπο, αποτυπώνοντας την γενική τους αίσθηση για αυτά τα πρόσωπα και όχι για το κάθε πρόσωπο μεμονωμένα και επιπλέον δεν μετρήθηκε ο χρόνος που

είχε διαμεσολαβήσει από τον καιρό της γνωριμίας, κάτι που ίσως θα μπορούσε να αλλάξει την αντίληψή τους για αυτούς.

Επιπλέον, οι υποθέσεις της έρευνας μελετήθηκαν με ποσοτική ανάλυση. Μια ποιοτική ανάλυση θα μπορούσε να δώσει μια πιο πλούσια και λεπτομερή περιγραφή των αποτελεσμάτων. Η ποιοτική έρευνα έχει τη δυνατότητα να μας παρέχει ένα πιο πλούσιο υλικό, το οποίο προέρχεται από τα λεγόμενα των συμμετεχόντων και αντανάκλα την βιωμένη εμπειρία του ατόμου και την νοηματοδότησή του γι' αυτήν (Braun & Clarke, 2013). Τέλος, η μελέτη των διαπροσωπικών σχέσεων αποτελεί ένα πολυδιάστατο φαινόμενο, το οποίο πιθανόν να επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες οι οποίοι δεν μελετήθηκαν, όπως παραδείγματος χάριν η πορεία και η ποιότητα της γνωριμίας, τα ατομικά χαρακτηριστικά του κάθε συμμετέχοντα κ.λπ.

Μελλοντικές προτάσεις

Θα ήταν ενδιαφέρον να μελετηθούν αυτού του είδους οι γνωριμίες και στις μεγαλύτερες ηλικίες, ώστε να δούμε πως τα άτομα ανάλογα με την ηλικία τους αντιλαμβάνονται τις ερωτικές γνωριμίες μέσω διαδικτύου. Επιπλέον, η μελέτη του φαινομένου με συνεντεύξεις θα μας έδινε τη δυνατότητα να εξετάσουμε πιο βαθιά τα κίνητρα που οδηγούν τα άτομα να διαμορφώνουν τέτοιου είδους γνωριμίες, το πώς αντιλαμβάνονται τις γνωριμίες αυτές αλλά και τα άτομα με τα οποία εμπλέκονται. Επιπλέον, θα μπορούσε να εξεταστούν στο μέλλον οι μεταβλητές που διαμεσολαβούν μεταξύ των ερωτικών γνωριμιών μέσω διαδικτύου και της απανθρωποποίησης.

Πηγές – βιβλιογραφία

- Abramova, O., Baumann, A., Krasnova, H., & Buxmann, P. (2016, January). Gender differences in online dating: what do we know so far? A systematic literature review. In *System Sciences (HICSS), 2016 49th Hawaii International Conference on* (pp.3858-3867). IEEE. doi:10.1109/hicss.2016.481
- Anderson, T. L., & Emmers-Sommer, T. M. (2006). Predictors of relationship satisfaction in online romantic relationships. *Communication Studies*, 57(2), 153-172. doi.org/10.1080/10510970600666834
- Bandura, A. (2002). Selective moral disengagement in the exercise of moral agency. *Journal of Moral Education*, 31, 101-119. doi.org/10.1080/0305724022014322
- Bar-Tal, D. (2000). *Shared beliefs in a society: Social psychological analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Bastian, B., Jetten, J., Chen, H., Radke, H. R., Harding, J. F., & Fasoli, F. (2013). Losing our humanity: The self-dehumanizing consequences of social ostracism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39(2), 156-169.
- Bastian, B., & Haslam, N. (2010). Excluded from humanity: The dehumanizing effects of social ostracism. *Journal of Experimental Social Psychology*, 46(1), 107-113.
- Bastian, B., & Haslam, N. (2011). Experiencing dehumanization: Cognitive and emotional effects of everyday dehumanization. *Basic and Applied Social Psychology*, 33(4), 295-303.
- Bernard, P., Gervais, S., Allen, J., Campomizzi, S., & Klein, O., (2012). Integrating Sexual Objectification With Object Versus Person Recognition: The Sexualized-Body-Inversion Hypothesis. *Psychological Science*, 23(5), 469-471.
- Braun, V., & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research: A practical guide for beginners*. Sage. doi: 10. 1177/0956797611434748
- Cikara, M., Eberhardt, J. L., & Fiske, S. T. (2011). From agents to objects: Sexist attitudes and neural responses to sexualized targets. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 23(3), 540-551. doi.org/10.1162/jocn.2010.21497
- Chappetta, K. C., & Barth, J. M. (2016). How gender role stereotypes affect attraction in an online dating scenario. *Computers in Human Behavior*, 63, 738-746. doi.org/10.1016/j.chb.2016.06.006

- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). The general causality orientations scale: Self-determination in personality. *Journal of research in personality*, 19(2), 109-134. doi.org/10.1016/0092-6566(85)90023-6
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Canadian psychology/Psychologie canadienne*, 49(3), 182. doi.org/10.1037/a0012801
- De Vries, D. A., & Peter, J. (2014). Women on display: The effect of portraying the self online on women's self-objectification. *Computers in Human Behavior*, 29(4), 1483-1489. doi.org/10.1016/j.chb.2013.01.015
- Fox, J., and Warber, K., (2013). Romantic Relationship Development in the Age of Facebook: An Exploratory Study of Emerging Adults' Perceptions, Motives, and Behaviors. *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 16, 1. doi.org/10.1089/cyber.2012.0288
- Fredrickson, B. L., & Roberts, T. A. (1997). Objectification theory: Toward understanding women's lived experiences and mental health risks. *Psychology of Women Quarterly*, 21, 173-206.
- Gervais, S. J., Bernard, P., Klein, O., & Allen, J. (2013). Toward a unified theory of objectification and dehumanization. In *Objectification and (De) humanization* (pp. 1-23). Springer New York.
- Gray, K., Knobe, J., Sheskin, M., Bloom, P., & Barrett, L. F. (2011). More than a body: mind perception and the nature of objectification. *Journal of personality and social psychology*, 101(6), 1207. doi.org/10.1037/a0025883
- Haslam, N. (2006). Dehumanization: An integrative review. *Personality and Social Psychology Review*, 10, 252-264.
- Haslam, N., Bastian, B., Laham, S., & Loughnan, S. (2012). Humanness, dehumanization, and moral psychology. *The social psychology of morality: Exploring the causes of good and evil*, 203-218.
- Haslam, N., & Loughnan, S. (2014). Dehumanization and infrahumanization. *Annual review of psychology*, 65, 399-423. doi.org/10.1146/annurev-psych-010213-115045

- Haslam, N., Loughnan, S., Reynolds, C., & Wilson, S. (2007). Dehumanization: A new perspective. *Social and Personality Psychology Compass*, 1(1), 409-422. doi: 10.1111/j.1751-9004.2007.00030.x
- Heflick, N., Goldenberg, J., Cooper, D., and Puvia, E., (2011). From woman to objects: Appearance focus, target gender, and perceptions of warmth, morality and competence. *Journal of Experimental Social Psychology*, 47, 572- 581. doi.org/10.1016/j.jesp.2010.12.020
- Illuz E., 2007, *Cold Intimacies: The Making of Emotional Capitalism*, UK: Polity Press
- Kelman, H. C. (1976). Violence without restraint: Reflections on the dehumanization of victims and victimizers. In G. M. Kren & L. H. Rappoport (Eds.), *Varieties of psychohistory* (pp. 282- 314). New York, NY: Springer.
- Leary, M. R., & Kowalski, R. M. (1990). Impression management: A literature review and two- component model. *Psychological Bulletin*, 107, 34-47. doi.org/10.1037/0033-2909.107.1.34
- Matson, F., & Montagu, A. (1983). *The Dehumanization of Man*.
- Moller, A. C., & Deci, E. L. (2009). Interpersonal control, dehumanization, and violence: A self-determination theory perspective. *Group Processes & Intergroup Relations*, 13(1), 41-53.
- Opatow, S. (1990). Moral exclusion and injustice: An introduction. *Journal of Social Issues*, 46, 1-20. doi: 10.1111/j.1540-4560.1990.tb00268.x
- Sakalaki, M., Richardson, C., & Fousiani, K. (2017). Is suffering less human? Distressing situations'effects on dehumanizing the self and others. *Hellenic Journal of Psychology*, 14, 39-63.
- Sakalaki, M., Richardson, C., & Fousiani, K. (2016). Self-Dehumanizing as an effect of enduring dispositions poor in humanness. *Hellenic Journal of Psychology*, 13, 104-115.
- Σβόλη Μ. & Σακαλάκη Μ. (2015). Διαφυλικές και Ενδοφυλικές Μορφές Απανθρωποποίησης. *Hellenic Journal of Psychology*, 12, 156- 171.
- Sherwin, S. (1987). Dehumanizing Women: Treating Persons as Sex Objects.
- Vaes, J., Paladino, M. P., & Puvia, E. (2011). Are sexualized women complete human beings? Why males and females dehumanize sexually objectified women. *European Journal of Social Psychology*, 41, 774-785.

- Vandenbosch, L., & Eggermont, S. (2015). The interrelated roles of mass media and social media in adolescents' development of an objectified self-concept: longitudinal study. *Communication Research*, 43(8), 1116-1140.
- Vries, D. A. (2014). *Social media and online self-presentation: Effects on how we see ourselves and our bodies*.

Παράρτημα

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Φοιτήτρια: Λάναϊ Λορέλα (email: lori_19@windowsslive.com)

Επόπτρια καθηγήτρια: Σακαλάκη Μαρία

Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο αποτελεί μέρος μιας πανεπιστημιακής έρευνας, το οποίο εξετάζει πως αντιλαμβανόμαστε τους ανθρώπους ή ορισμένα χαρακτηριστικά τους. Δεν υπάρχουν σωστές ή λανθασμένες απαντήσεις. Μας ενδιαφέρει απλά η γνώμη σας, γι' αυτό και θα θέλαμε να απαντήσετε αυθόρμητα και με ειλικρίνεια. Οι απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις είναι ανώνυμες και εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς της έρευνας.

Α. Παρακάτω ακολουθούν 8 προτάσεις, παρακαλώ σημειώστε το βαθμό που αντιλαμβάνεστε έτσι το άτομο/τα άτομα με τα οποία γνωριστήκατε στο διαδίκτυο και στη συνέχεια συνάψατε ερωτικές σχέσεις. Αποτυπώστε την γενική σας αίσθηση.

1. Είναι ανοιχτόμυαλος και μπορεί να σκεφτεί καθαρά τα πράγματα.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

2. Είναι συναισθηματικός και μπορεί να ανταποκριθεί στα συναισθήματα των άλλων και να είναι ζεστός.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

3. Είναι παθητικός, σαν να του λείπει η ενέργεια.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

4. Είναι μηχανικός και ψυχρός, σαν ρομπότ.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

5. Είναι ορθολογικός και λογικός σαν να είναι έξυπνος.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

6. Είναι εκλεπτυσμένος και καλλιεργημένος.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

7. Είναι σαν να μην έχει αυτοσυγκράτηση, όπως τα ζώα.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

8. Είναι ακαλλιέργητος.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

Β. Σε ποιο βαθμό θα λέγατε ότι διαθέτουν το άτομο/τα άτομα με τα οποία γνωριστήκατε στο διαδίκτυο και στη συνέχεια συνάψατε ερωτικές σχέσεις τα παρακάτω χαρακτηριστικά (π.χ. ο βαθμός «1» πλησιάζει στο «ψυχρός» και ο βαθμός «7» στη «ζεστασιά»). Αποτυπώστε την γενική σας αίσθηση.

1. Ψυχρός	1	2	3	4	5	6	7	Με ζεστασιά
2. Χωρίς
ελεύθερη
βούληση	1	2	3	4	5	6	7	Με ελεύθερη
βούληση
3. Δεν
ανταποκρίνεται
στα
συναισθήματα
των άλλων	1	2	3	4	5	6	7	Ανταποκρί-
νεται
4. Χωρίς
αυτονομία	1	2	3	4	5	6	7	Με αυτονομία
5. Ενστικτώδης	1	2	3	4	5	6	7	Ορθολογικός
6. Απολίτιστος	1	2	3	4	5	6	7	Πολιτισμένος
7. Παιδαριώδης	1	2	3	4	5	6	7	Ωριμος
8. Αγροίκος	1	2	3	4	5	6	7	Εκλεπτυσμένος

Α. Παρακάτω ακολουθούν 8 προτάσεις, παρακαλώ σημειώστε το βαθμό που αισθάνεστε έτσι όταν γνωρίζετε ερωτικά άλλον/άλλους στο διαδίκτυο και στη συνέχεια συνάπτετε ερωτικές σχέσεις. Αποτυπώστε την γενική σας αίσθηση.

1. Αισθάνομαι σα να είμαι ανοιχτόμυαλος και να μπορώ να σκεφτώ καθαρά τα πράγματα.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

2. Αισθάνομαι σα να είμαι συναισθηματικός και να μπορώ να ανταποκριθώ στα συναισθήματα των άλλων και να είμαι ζεστός.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

3. Αισθάνομαι σα να είμαι παθητικός, σαν να μου λείπει η ενέργεια.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

4. Αισθάνομαι σα να είμαι μηχανικός και ψυχρός, σαν ρομπότ.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

5. Αισθάνομαι ορθολογικός και λογικός σαν να είμαι έξυπνος.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

6. Αισθάνομαι σα να είμαι εκλεπτυσμένος και καλλιεργημένος.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

7. Αισθάνομαι σαν να μην έχω αυτοσυγκράτηση, όπως τα ζώα.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

8. Αισθάνομαι σα να είμαι ακαλλιέργητος.

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	--------------

B. Σε ποιο βαθμό θα λέγατε ότι έχετε τα παρακάτω χαρακτηριστικά όταν γνωρίζετε ερωτικά άλλον/ άλλους στο διαδίκτυο και στη συνέχεια συνάπτετε ερωτικές σχέσεις (π.χ. ο βαθμός «1» πλησιάζει στο «ψυχρός» και ο βαθμός «7» στη «ζεστασιά»). Αποτυπώστε την γενική σας αίσθηση.

9. Ψυχρός 1 2 3 4 5 6 7 Με ζεστασιά

10. Χωρίς 1 2 3 4 5 6 7 Με ελεύθερη
ελεύθερη
βούληση

11. Δεν
ανταποκρίνομαι
στα 1 2 3 4 5 6 7 Ανταποκρί-
συναισθήματα νομαι
των άλλων

12. Χωρίς αυτονομία	1	2	3	4	5	6	7	Με αυτονομία
13. Ενστικτώδης	1	2	3	4	5	6	7	Ορθολογικός
14. Απολίτιστος	1	2	3	4	5	6	7	Πολιτισμένος
15. Παιδαριώδης	1	2	3	4	5	6	7	Ώριμος
16. Αγροίκος	1	2	3	4	5	6	7	Εκλεπτυσμένος

Τα παρακάτω ερωτήματα αναφέρονται σε μια σειρά υποθετικών καταστάσεων. Κάθε ερώτηση περιγράφει ένα γεγονός και έχει τρεις πιθανές απαντήσεις. Παρακαλώ διαβάστε όλες τις ερωτήσεις και φανταστείτε ότι καθεμία από τις υποθετικές καταστάσεις σας συμβαίνει στην πραγματικότητα. Ύστερα σκεφτείτε σε ποιο βαθμό οι πιθανές απαντήσεις ταιριάζουν με τον τρόπο που θα αντιδρούσατε στην κάθε κατάσταση. (Όλοι αντιδρούμε με ποικίλους τρόπους σε κάποιες καταστάσεις, και πιθανώς οι απαντήσεις είναι τουλάχιστον κατά κάποιο τρόπο πιθανές για εσάς). **Εάν είναι πολύ απίθανο να αντιδρούσατε με τον τρόπο που περιγράφεται σε μια πιθανή απάντηση, επιλέξτε τα νούμερα 1 ή 2. Εάν είναι εν μέρει πιθανό, επιλέξτε έναν αριθμό από τη μέση σειρά, και εάν είναι πολύ πιθανό ότι θα αντιδρούσατε κατά τον τρόπο που περιγράφεται, δώστε την απάντηση 6 ή 7.**

1. Σας έχει προσφερθεί μια νέα θέση σε μια εταιρία όπου είχατε εργαστεί για κάποια περίοδο. Το πρώτο πράγμα που πιθανώς να σας απασχολήσει είναι:

α) Τι θα γίνει αν δε μπορέσω να ανταπεξέλθω στα καινούρια μου καθήκοντα;

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Θα κάνω περισσότερα πράγματα μέσα απ' αυτή τη θέση;

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Αναρωτιέμαι εάν η νέα μου εργασία θα είναι ενδιαφέρουσα.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

2. Πριν από λίγες εβδομάδες είχατε μια επαγγελματική συνέντευξη. Λάβατε από το ταχυδρομείο μια επιστολή που σας ενημερώνει ότι η θέση έχει καλυφθεί από κάποιον άλλο. Αυτό που θα σκεφτείτε είναι:

α) Δεν παίζει ρόλο το τι ξέρεις, αλλά το ποιους ξέρεις.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Πιθανώς δεν είμαι αρκετά καλός για αυτή τη δουλειά.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Κατά κάποιο τρόπο θεώρησαν ότι τα προσόντα μου δεν ταιριάζουν με αυτό που ζητάνε.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

3. Είστε επόπτης εγκαταστάσεων και πρέπει να παραχωρήσετε διάλειμμα για καφέ σε τρεις εργαζομένους, οι οποίοι όμως δε γίνεται να λείψουν όλοι μαζί.

Θα το χειριζόσασταν ως εξής:

α) Θα εξηγούσατε στους τρεις εργαζομένους το πρόβλημα που υπάρχει και θα τους ζητούσατε στη συνέχεια να συνεργαστούν μαζί σας.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
-------------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------------

β) Απλά θα ορίζατε το χρόνο που θα μπορούσε ο καθένας να κάνει διάλειμμα, αποφεύγοντας έτσι τα οποιαδήποτε προβλήματα.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Θα ρωτούσατε κάποιον ανώτερο τι να κάνετε, ή τι είχε γίνει στο παρελθόν σε αντίστοιχη περίπτωση.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

4. Μόλις λάβατε τα αποτελέσματα ενός τεστ που περάσατε, και διαπιστώνετε ότι δεν τα πήγατε πολύ καλά. Η αρχική σας αντίδραση πιθανώς είναι:

α) "δεν μπορώ να κάνω τίποτα σωστό," και αισθάνεστε λυπημένος/η.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) "αναρωτιέμαι πώς γίνεται να τα πήγα τόσο άσχημα," και αισθάνεστε απογοήτευση.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) "αυτό το χαζό τεστ δε δείχνει τίποτα", και αισθάνεστε θυμό.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

5. Όταν κάνετε σχέδια με το φίλο σας (ή τη φίλη σας) για το Σαββατόβραδο, πιθανώς εσείς:

α) Αφήνετε την επιλογή πάνω του (της), γιατί ίσως να μη θέλει να κάνει αυτό που του (της) προτείνετε.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Ο καθένας κάνει τις προτάσεις του και μετά αποφασίζετε από κοινού τί

θέλετε να κάνετε.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Λέτε στον φίλο (ή στη φίλη σας) να κάνει αυτό που θέλετε εσείς.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

6. Έχετε προσκληθεί σε ένα μεγάλο πάρτυ όπου γνωρίζετε πολύ λίγο κόσμο. Ενώ ανυπομονείτε να έρθει το βράδυ, σκέφτεστε ότι:

α) Θα προσπαθήσετε να συμμετέχετε σε οτιδήποτε συμβαίνει προκειμένου να περάσετε καλά και να μη δείχνετε ότι αισθάνεστε άσχημα.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Θα βρείτε κάποιους ανθρώπους με τους οποίους να μπορείτε να κάνετε παρέα.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Θα αισθανθείτε πιθανώς κάπως απομονωμένοι και απαρατήρητοι.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

7. Καλείστε να προγραμματίσετε ένα πικνίκ για εσάς και τους στενούς σας συνεργάτες. Ο τρόπος με τον οποίο θα υλοποιήσετε αυτό το σχέδιο θα μπορούσε πιθανότατα να χαρακτηριστεί ως:

α) Θα το αναλάβεις όλο μόνος σου: δηλαδή θα πάρεις τις περισσότερες από τις πιο σημαντικές αποφάσεις μόνος σου.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Θα μιμηθείς τους προηγούμενους: δε μπορείς να το σχεδιάσεις, επομένως θα το κάνεις ακολουθώντας τον τρόπο με τον οποίο έγινε την προηγούμενη φορά.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Θα επιδιώξεις τη συμμετοχή των άλλων: θα πάρεις ιδέες από τους άλλους προτού να κάνεις τα τελικά σχέδια.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

8. Πρόσφατα στο χώρο εργασίας σας άνοιξε μια θέση που θα μπορούσε να σημαίνει προαγωγή για εσάς. Ωστόσο, η θέση αυτή προσφέρθηκε σε έναν συνάδελφό σας, αντί για εσάς. Αξιολογώντας την κατάσταση, πιθανώς να σκεφτείτε ότι:

α) Δεν περιμένατε ούτως ή άλλως να πάρετε τη θέση γιατί συνήθως απορρίπτεστε.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Ο συνάδελφός σας πιθανώς έκανε τις “σωστές” πολιτικές κινήσεις για να πάρει τη θέση.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Θα προσπαθούσατε να ανακαλύψετε τους παράγοντες που σας έκαναν να απορριφθείτε.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

9. Ξεκινάτε μία νέα επαγγελματική σταδιοδρομία. Η πιο σημαντική σας σκέψη θα είναι:

α) Εάν μπορείτε να κάνετε αυτή τη δουλειά, χωρίς να το σκεφτείτε και πολύ.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Κατά πόσο ενδιαφέρεστε για μια τέτοια εργασία.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Εάν υπάρχουν καλές προοπτικές εξέλιξης.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

10. Μια γυναίκα που εργάζεται για εσάς έχει κάνει σε γενικές γραμμές καλή δουλειά. Ωστόσο, τις προηγούμενες δύο εβδομάδες η δουλειά της δεν ήταν το ίδιο καλή και η ίδια δείχνει λιγότερο ενδιαφέρον. Η πιθανότερη αντίδρασή σας θα ήταν:

α) Της λέτε ότι η εργασία της είναι χειρότερη από αυτό που περιμένατε και ότι πρέπει να αρχίσει να δουλεύει περισσότερο.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Την ρωτάτε για αυτό το πρόβλημα και την ενημερώνετε ότι θέλετε να τη βοηθήσετε να τα καταφέρει.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Δε μπορείτε να γνωρίζετε με ποιο τρόπο να την κάνετε να ξαναγίνει καλή όπως πριν.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

11. Η επιχείρησή σας σας έχει προάγει σε μια θέση σε πόλη μακριά από την τωρινή κατοικία σας. Καθώς σκέφτεστε αυτή την μετακίνηση πιθανώς:

α) Ενδιαφέρεστε για τη νέα πρόκληση και παράλληλα αισθάνεστε λίγη νευρικότητα.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Αισθάνεστε ενθουσιασμένος για την υψηλότερη θέση και το μισθό που περιλαμβάνει.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Αισθάνεστε στρεσαρισμένος και ανήσυχος για τις αλλαγές που προέκυψαν.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

12. Ανάμεσα σε όλους σας τους φίλους, αυτός με τον οποίο επιλέγετε να περνάτε τον περισσότερο χρόνο σας είναι:

α) Αυτός με τον οποίο περνάτε την περισσότερη ώρα σας ανταλλάζοντας ιδέες και συναισθήματα.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Αυτός που είναι πιο δημοφιλής απ'όλους τους άλλους.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Αυτός που σας χρειάζεται περισσότερο ως φίλο .

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

13. Έχετε μια κόρη σχολικής ηλικίας. Την ημέρα των γονέων ο δάσκαλος σας λέει ότι η κόρη σας δεν τα πηγαίνει καλά και ότι δε φαίνεται να διαβάζει. Εσείς:

α) Το συζητάτε με την κόρη σας για να καταλάβετε καλύτερα ποιο είναι το πρόβλημα.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Την κατσαδιάζετε και ελπίζετε ότι στο μέλλον θα τα πάει καλύτερα.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Προσπαθείτε να σιγουρευτείτε ότι θα αλλάξει , και ότι στο εξής θα διαβάζει περισσότερο.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

14. Ο φίλος σας (ή η φίλη σας) έχει ένα συνήθιο που σας ενοχλεί σε

τέτοιο βαθμό που σας κάνει να νευριάζετε. Εσείς πιθανώς :

α) Το επισημαίνετε κάθε φορά που το παρατηρείτε, ίσως με αυτό τον τρόπο να τον (την) κάνετε να το σταματήσει.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Προσπαθείτε να το αγνοήσετε γιατί το να μιλάτε συνέχεια γι' αυτό δεν προσφέρει κάτι ούτως ή άλλως.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Προσπαθείτε να καταλάβετε γιατί το κάνει ο φίλος σας (η φίλη σας) καθώς και γιατί είναι τόσο ενοχλητικό για εσάς.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

15. Ένας στενός σας φίλος (ή φίλη) (του ίδιου φύλου με εσάς) είναι κακόκεφος τον τελευταίο καιρό και μερικές φορές σας θυμώνει για το "τίποτα." Εσείς:

α) Του λέτε αυτό που έχετε παρατηρήσει στη συμπεριφορά του και προσπαθείτε να βρείτε τι του συμβαίνει.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Το αγνοείτε επειδή δε μπορείτε να κάνετε κάτι γι' αυτό.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Του λέτε ότι είστε πρόθυμος να του αφιερώσετε χρόνο μόνο εάν προσπαθήσει περισσότερο να ελέγξει τον εαυτό του.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

16. Η νεαρή αδερφή του φίλου σας (ή της φίλης σας) είναι καινούρια στο γυμνάσιο. Ο φίλος σας (ή η φίλη σας) σας λέει ότι η αδερφή του δεν τα πηγαίνει καλά στις σπουδές της και σας ρωτάει τι να κάνει. Τον (την) συμβουλευέται:

α) Να το συζητήσει μαζί της και να προσπαθήσει να καταλάβει τι της συμβαίνει.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Να μην το σκέφτεται γιατί δε μπορεί ούτως ή άλλως να αλλάξει κάτι.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Να της πει ότι είναι σημαντικό για την ίδια να τα πάει καλά στις σπουδές της, έτσι ώστε να την πείσει να μελετάει περισσότερο.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

17) Πιστεύετε ότι ο φίλος σας (ή η φίλη σας) έχει αρχίσει να φέρεται απερίσκεπτα απέναντί σας. Εσείς πιθανώς:

α) Επειδή θεωρείτε ότι ο ίδιος (ή η ίδια) δεν το έχει αντιληφθεί, θα βρείτε έναν τρόπο να του (της) εξηγήσετε αυτό που σας απασχολεί.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

β) Δε λέτε τίποτα, θεωρώντας ότι αν ο φίλος σας (ή η φίλη σας) νοιάζεται για εσάς θα καταλάβει πως νιώθετε.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

γ) Ζητάτε από το φίλο σας (ή τη φίλη σας) να διορθώσει τη συμπεριφορά του (της), γιατί διαφορετικά θα αντιδράσετε ανάλογα.

Καθόλου πιθανό								Πάρα πολύ πιθανό
----------------	--	--	--	--	--	--	--	------------------

Α. Παρακάτω ακολουθούν 14 προτάσεις, παρακαλώ σημειώστε το βαθμό στον οποίο σας αντιπροσωπεύει η κάθε μια από αυτές.

Όταν γνωρίζω ερωτικούς συντρόφους στο διαδίκτυο παρουσιάζω τον εαυτό μου μιλώντας για τα παρακάτω θέματα:

1. Την εξωτερική μου εμφάνιση

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

2. Την κοινωνική καταγωγή και τα χαρακτηριστικά της οικογένειάς μου

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

3. Το εισόδημά μου

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

4. Τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς μου

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

5. Τις αθλητικές μου δραστηριότητες

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

6. Τα γούστα και τις προτιμήσεις μου σε ότι αφορά καταναλωτικά προϊόντα

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

7. Τη θηλυκότητα ή αρρενωπότητά μου

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

8. Τις ερωτικές μου επιθυμίες

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

9. Τις σπουδές μου

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

10. Την επαγγελματική μου πορεία

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

11. Τις πολιτικές μου πεποιθήσεις

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

12. Την ευφυΐα μου

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

13. Τις διάφορες ικανότητές μου

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

14. Τα γούστα και τις προτιμήσεις μου σε ότι αφορά πολιτιστικά προϊόντα (π.χ. θέατρο, μουσική).

Καθόλου	1	2	3	4	5	6	7	Πάρα πολύ
---------	---	---	---	---	---	---	---	-----------

Παρακαλούμε σημειώστε x στο κατάλληλο κουτάκι.

1. Σημειώστε πόσες ώρες αφιερώνετε στο διαδίκτυο εβδομαδιαίως:

- 1. 1 - 5 ώρες την εβδομάδα ☐
- 2. 6 – 10 ώρες την εβδομάδα ☐
- 3. 11 – 15 ώρες την εβδομάδα ☐
- 4. Πάνω από 16 ώρες την εβδομάδα ☐

2. Πόσους ή πόσες ερωτικούς συντρόφους έχετε γνωρίσει μέσω διαδικτύου;

- 1. έναν ερωτικό σύντροφο ☐
- 2. 2 – 5 ερωτικούς συντρόφους ☐
- 3. παραπάνω από 5 ερωτικούς συντρόφους ☐

3. Σημειώστε εάν διαθέτετε κάποιον διαδικτυακό λογαριασμό τον οποίον χρησιμοποιείτε αποκλειστικά για να γνωρίζετε ερωτικούς συντρόφους.

- 1. ΝΑΙ ☐
- 2. ΟΧΙ ☐

Παρακαλούμε σημειώστε X στο κατάλληλο κουτάκι:

1.Είστε :

- 1. Άντρας ☐
- 2. Γυναίκα ☐

2. Ηλικία

- 1. 18 – 25 ☐
- 2. 26 – 35 ☐

3. Είστε:

- 1. Απόφοιτος Δημοτικού ☐
- 2. Απόφοιτος Γυμνασίου ☐
- 3. Απόφοιτος Λυκείου ☐
- 4. Απόφοιτος Τ.Ε.Ι./ Α.Ε.Ι./ Ι.Ε.Κ. ☐

4. Σημειώστε ποιο είναι το μηνιαίο οικογενειακό σας εισόδημα:

- 1. έως 500 ευρώ ☐
- 2. 501 – 1000 ευρώ ☐
- 3. 1001 – 2000 ευρώ ☐
- 4. 2001 – 3000 ευρώ ☐
- 5. πάνω από 3000 ευρώ ☐

Ευχαριστούμε πολύ!